

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 54

София, четвъртък, 5 април

1934 г.

69. заседание

Вторник, 3 април 1934 година.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 55 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1477	2) за отпускане еднократна държавна помощ на народния представител Дойчинъ Петровъ. (Трето четене)	1477
Предложение за отстъпване безплатно на Иванъ Крачуновъ, отъ гр. Орхание, единъ дърводѣлски стругъ съ длета и два комплекта рѣзбарски длета. (Съобщение)	1477	3) за допълнение на чл. 5 отъ закона за Българския археологически институтъ. (Трето четене)	1477
Законопроекти:		4) за бюджета на държавата за 1934/1935 финансова година. (Трето четене)	1478
1) за разрешаване на Пловдивската градска община да сключи заемъ отъ Българската централна кооперативна банка въ размѣръ на 8 милиона лева. (Съобщение)	1477	5) за бюджета на разнитѣ фондове за 1934/1935 финансова година. (Първо четене)	1479
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1493

Председателъ: (Звъни) Има нужното число народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Аврамовъ Аврамъ, Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Василевъ Григоръ, Василевъ Йото, Василевъ Ради, Влаховъ Димитъръ, Гаговъ Петъръ, Думановъ д-ръ Никола, Катърджиевъ Яни, Кораковъ Петъръ, Молловъ Янаки, Мошановъ Стойчо, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Дойчинъ, Савовъ Сава, Сакъзовъ Янко, Славовъ Стойне, Статевъ Христо, Таслаковъ Цвѣтко, Тахировъ Хафузъ Юсеинъ, Ташевъ Димо, Цановъ д-ръ Асенъ, Цачевъ Цачо и Чолаковъ Христо)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители.

По единъ день на:

Асенъ Стоевъ;
Костадинъ Краевъ;
Цоло Марковъ;
Борисъ Ецовъ;
д-ръ Никола Думановъ;
Стойчо Георгиевъ;
Иванъ Дуковъ;
Иванъ п. Рачевъ.

Два дена на

Момчо Дочевъ;

По три дни на:

х. Георги х. Петковъ и
Захари п. Захариевъ.

Моля Народното събрание да се съгласи да се продължи дадениятъ 27-дневенъ отпускъ на Трифонъ Георгиевъ съ още 2 дена по домашни причини. Който е съгласенъ да се продължи отпускътъ му съ 2 дена, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство Събранието приема.

Съобщавамъ на Народното събрание, че е постъпило отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда предложение за безплатно отпускане на Иванъ Крачуновъ, отъ гр. Орхание, единъ дърводѣлски стругъ съ длета и два комплекта рѣзбарски длета. (Вж. прил. Т. I, № 65)

Съобщавамъ също, че е постъпилъ отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве законопроектъ за разрешаване на Пловдивската градска община да сключи заемъ отъ Българската централна кооперативна банка въ размѣръ на 8 милиона лева. (Вж. прил. Т. I, № 66)

Моля народния представител г. Сеферинъ Митковъ да развие питането си до г. военния министъръ относно продажбата на орѣжиято. Г. министърътъ на войната е готовъ да отговори на това питане.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателъ: Минаваме на първата точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за отпускане еднократна държавна помощ на народния представител г. Дойчинъ Петровъ.

Моля г. секретаря да докладва законопроекта.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ поправката, приета на второ четене)

Председателъ: Моля, които приематъ на трето четене прочетенния законопроектъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 43)

Минаваме къмъ следващата точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за допълнение на чл. 5 отъ закона за Българския археологически институтъ.

Моля г. секретаря да докладва законопроекта.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателът: Които присматъ доложения законопроект на трето четене, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема (Вж прил. Т. I, № 44)

Минаваме към третата точка от дневния ред — второ четене на законопроекта за бюджета, отчетността и предприятията — продължение разискванията.

Моля докладчика г. Йотов да го докладва.

Обажда се: Отсъствува

Министър С. Стефанов: Моля да се премине към третото четене на законопроекта за бюджета на държавата за 1934/1935 финансова година.

Председателът: Понеже г. Йотов, докладчикът по законопроекта за бюджета, отчетността и предприятията, го няма, аз моля да се съгласи Народното събрание да преминем към четвъртата точка от дневния ред — трето четене на законопроекта за бюджета на държавата за 1934/1935 финансова година.

Моля докладчика г. Крумъ Кораков да го докладва.

Докладчик К. Кораков (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По законопроекта за бюджета на държавата за текущата финансова година се направиха известни добавки и поправки на второ четене, които се приеха.

На трето четене, съгласието на г. министъра на финансите, се предлагат следните добавки и поправки:

Поставя се новъ чл. 54: (Чете) „Чл. 280 отъ закона за пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ се измѣня както следва: въ алинея първа следъ думитъ „въ предплата“ се прибавя „за цѣла година или на две вноски по за 6 месеца“.

„Въ алинея трета думата „годишни“ се замѣня съ „полугодишни“. Следъ думитъ „до 1 априлъ“ се прибавя „респ. до 1 октомврий“. Следъ думитъ „до 15 априлъ“ се прибавя „респ. до 15 октомврий“.

Този новъ членъ се касае за плащане абонаментитъ на телефоннитъ постове, които за въ бъдеще ще се плащатъ на два пъти: до 1 априлъ и до 1 октомврий.

Председателът: Моля ония, които приематъ предложената поправка, приета въ комисията, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик К. Кораков (д): Поставя се новъ чл. 55. (Чете) „Крайнитъ срокове, предвидени въ последното (отъ 1931 г.) измѣнение и допълнение на закона за продаване нѣкои държавни гори въ Станимашка околия и пр., а именно, за опредѣляне предмета на горското стопанство (§ 2), за измѣрване на горитъ (§ 5), за изплащане стойността на отстъпенитъ държавни гори (§ 3), се продължаватъ до 1 януарий 1937 г.“

Председателът: Моля ония, които приематъ този новъ членъ, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик К. Кораков (д): Забележка III на стр. XV отъ бюджета за приходитъ на държавата за 1934/1935 финансова година се измѣня така: (Чете) „Събраниетъ въ Мاستанлийския, Пашмакийския и Петричкия окръзи по 0.50 л. на килограмъ продаденъ тютюнъ въ полза на съответнитъ окръжни съвети („Държавенъ вестникъ“ бр. 230, отъ 13 януарий 1923 г.) се събиратъ и занаярѣдъ, но въ полза на съответнитъ общини“.

Министър С. Стефанов: Да се забележи, че размѣрътъ отъ 1 л. става 50 ст.

Докладчик К. Кораков (д): Да, казано е „по 50 ст.“, половинъ левъ.

Председателът: Които приематъ това измѣнение, направено отъ комисията, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик К. Кораков (д): Прибавя се нова, втора, алинея къмъ чл. 38 отъ закона за бюджета на държавата за 1934/1935 финансова година: (Чете) „На сжщата добавка въ размѣръ 1.500 л. тримесечно върху опредѣлената имъ пенсия иматъ право и ония военноинвалиди, които сж: нервно-болни, епилептици, сж отрѣзани две рѣце и сж отрѣзани два крака, на които е опредѣлено водачъ, и сж 80 и повече на сто загубена работоспособностъ, съгласно представени списъкъ въ Дирекцията на държавнитъ дългове.

„Месечниятъ доходъ на такива военноинвалиди не се взема предъ видъ при отпускане на добавката“.

Председателът: Които приематъ тази нова алинея, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик К. Кораков (д): Съ съгласие на г. министъра на финансите се предлагатъ и следнитъ предложения за измѣнения и допълнения:

„По бюджета на Министерството на народното просвѣщение, на стр. 15, въ объяснителната таблица, въ отдѣленieto за културнитъ учреждения и фондове къмъ длъжността „библиотекаръ“ се прибавятъ думитъ „специализиралъ се въ странство по библиотечното дѣло“, като заплатата отъ 2.400 л. месечно се измѣня на 4.100 л. месечно, или 49.200 л. годишно.

„Разликата въ повече да се вземе отъ кредита за повишението, безъ да се измѣни общатата сума на кредита за заплати“.

По „Рѣчно-морска полицейска служба и Ж. п. училище“. „На стр. 19, ж. п. училище — срѣденъ отдѣлъ. Заплатата на единъ инструкторъ техникумъ-машинистъ се измѣня отъ 2.800—3.200 л. на 2.800—3.700 л. месечно, или отъ 33.600—38.400 л. на 33.600—44.400 л. годишно“.

На стр. 20. Учебни работилници. II столарско-дърводѣлско отдѣление. Заплатата на единъ инструкторъ столаръ-техникъ отъ 2.800—3.200 л. се измѣнява на 2.800—3.700 л. месечно, или отъ 33.600—38.400 л. на 33.600—44.400 л. годишно.

Разликата въ увеличението да се вземе отъ кредита за повишението за Ж. п. училище, безъ да се измѣни общата сума на кредита за заплати.

Въ края на бюджета на рѣчно-морската полицейска служба, Ж. п. училище, както и по бюджета на Т. п. училище, се прибавя следната забележка VII. (Чете)

„При премѣстване отъ едно мѣстослужене въ друго опредѣленитъ съ заповѣдъ на министъра на ж. п. т. служители иматъ право на безплатно пренасяне на семействата и покщияната имъ съ държавни превозни срѣдства и на възнаграждение, равно на една основна месечна заплата за семейнитъ и на половина такава за несемейнитъ“.

По Дирекцията на въздухоплаването.

Забележка II къмъ бюджета на Дирекцията за въздухоплаването за 1934/1935 финансова година се измѣня така: (Чете)

„При премѣстване отъ едно мѣстослужене въ друго опредѣленитъ съ заповѣдъ на министъра на ж. п. т. служители при въздухоплаването иматъ право на безплатно пренасяне на семействата и покщияната имъ съ държавни превозни срѣдства и на възнаграждение, равно на една основна месечна заплата за семейнитъ и на половина такава за несемейнитъ“.

Сжщото се отнася и за премѣстванията отъ София до Божурище и обратно, като се плаща само за едно премѣстване въ течение на две години между две мѣстослужения“.

По Министерството на финансите.

Въ объяснителната таблица. На стр. 9. Централно управление.

Инспекция: броятъ на финансовитъ инспектори II степенъ се увеличава отъ 13 на 15, като кредитътъ за заплатитъ на сжщитъ се увеличава отъ 1.060.800 л. на 1.224.000 л.

На стр. 10. Отдѣление за прѣжитъ данѣци. Броятъ на експертъ-счетоводителитъ се увеличава отъ 6 на 8, отъ които: 4 експертъ-счетоводители I степенъ съ по 6.800 л. основна месечна заплата, годишно по 81.600 л., или всичко годишно 326.400 л. и четири експертъ-счетоводители II степенъ съ по 5.900 л. основна месечна заплата, годишно по 70.800 л., или всичко годишно 235.200 л.

На стр. 17. Заплатата на софийския окръженъ данъченъ началникъ се увеличава отъ 6.800 на 7.200 л. месечно, или годишно отъ 81.600 на 86.400 л., а тази на софийския градски данъченъ началникъ отъ 7.600 л. на 8.500 л. месечно, или годишно отъ 91.200 л. на 102.000 л.

На стр. 32. „Финансовъ пунктъ въ Ихтиманъ“ се преименова на „Ихтиманско околийско данъчно управление“, като къмъ сжщото данъчно управление се вписва длъжността: 1 околийски данъченъ началникъ съ основна месечна заплата 3.400 л., или годишно 40.800 л.

Разликата въ увеличението по изброенитъ измѣнения да се вземе отъ кредита за повишението, като се измѣнятъ съответно отдѣлнитъ сборове на кредититъ, а така сжщо и броятъ на служителитъ, безъ да се измѣнява общата сума на кредита за заплатитъ.

По Министерството на правосъдието. Сждинѣт при Татпарзанджишкия окръжен сѣдѣ се увеличаватъ съ единъ, т. е. колкото сѣ били миналата година.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Искамъ думата.

Председателъ: Имате думата.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. председателю! Прави се предложение за измѣнение на закона за бюджета. Не сме чули нито самото съдържание на това предложение, нито обяснения по него. Така ако се приеме законопроектъ за бюджета, работата на бюджетарната комисия става излишна. Г. министрътъ на финанситѣ не направи честъ на бюджетарната комисия да присъжествува, когато се разглеждаше законопроектъ. Сега той се явява съ маса предложения, които могатъ да изненадатъ насъ, депутатитѣ, когато утре ще четемъ закона за бюджета. Азъ протестирамъ противъ този начинъ на създаване задължения или право по бюджета, когато не се спазва правилникътъ.

Председателъ: По чл. 40 отъ правилника г. министрътъ на финанситѣ има право да направи предложения.

Министръ С. Стефановъ: Но вижте какви сж. Тѣ не измѣняватъ общия кредитъ.

Председателъ: Които приематъ предложенията, които прочете г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Вчера се отложи гласуването на § 31а и се върна въ комисията наново да бѣде разгледанъ. Тази сутринъ комисията се събра и взе решение, което ще се прочете. Впоследствие ще се внесе законъ, съ който се урежда този въпросъ.

П. Стайновъ (д. сг.): Нали се гласува вчера?

Министръ С. Стефановъ: Вчера се реши въпросътъ да се разгледа отново отъ комисията. Г. докладчикътъ ще ви прочете решението на комисията.

Докладчикъ К. Кораковъ (д): (Чете) „По бюджета на държавнитѣ дългове. Въ чл. V се предвижда новъ параграфъ 31-а, „Помощъ на нуждаещитѣ се, пострадали въ връзка съ събитията следъ 9 юний 1923 г. Установяването на списъцитѣ и начина на раздаването на помощитѣ ще стане съгласно съ специаленъ законъ — 4.000.000 л. Сбортъ по гл. V става 394.530.000 л., а § 18 се намалява отъ 160.562.200 л. на 158.562.200 л., безъ да се измѣня общата цифра по бюджета.

Председателъ: Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министръ С. Стефановъ: Въ закона за бюджета — чл. 36, вчера азъ направихъ резерва, че окончателната редакция ще се даде, следъ като наново се занимае комисията. Комисията се занима и даде следната редакция, която сега ще се прочете отъ г. докладчика.

Докладчикъ К. Кораковъ (д): (Чете) „Първата алинея на чл. 36 се измѣня така:

„Разпредѣлениятъ по облога за периода отъ 1929/1930 — 1933/1934 финансова година двоенъ размѣръ поземеленъ данъкъ (чл. 26 отъ закона за поземелния данъкъ), за финансовата 1934/1935 г. се събира съ 75% намаление за лицата, които иматъ записани по основнитѣ данъчни книги до 100 декара земя включително и съ 25% намаление за тѣзи съ повече отъ 100 декара земя“.

Председателъ: Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ на трето четене закона за бюджета на държавата за финансовата 1934/1935 г., заедно съ вотиранитѣ преди малко измѣнения и допълнения, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 45)

Минаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за бюджета на разнитѣ фондове на държавата за 1934/1935 финансова година.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л. П): (Прочита законопроекта изцѣло — вж. прил. Т. I, № 62).

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. проф. Владимиръ Молдовъ.

Обжадатъ се: Нѣма го.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. проф. Георги Данаиловъ.

(Народниятъ представителъ Г. Т. Данаиловъ отива при председателя и се споразумява за реда на говореното си) Има думата народниятъ представителъ г. Георги Енчевъ.

Обжадатъ се: Нѣма го.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Анастасъ Капитановъ.

Обжадатъ се: Нѣма го.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Дрънски.

Обжадатъ се: Нѣма го.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Христо Мутафовъ.

Обжадатъ се: Нѣма го.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. проф. Георги Геновъ.

Обжадатъ се: Отказва се.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Дековъ.

Обжадатъ се: Нѣма го.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Икономовъ.

Д. Икономовъ (раб. нез): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ взехъ думата по бюджета на фондоветъ, за да ви обърна внимание само върху два отъ фондоветъ: по Министерството на просвѣщението и по фондъ „Обществени осигуровки“.

Когато се говори по просвѣтната, трѣбва да се иматъ предъ видъ четири елемента. Тѣ сж: сгради, помагала, учитель и ученикъ.

Сградитѣ за реалкитѣ и общинскитѣ гимназии, които сж фондови, се намиратъ въ още по-лошо положение, отколкото ония, издържани отъ държавата, защото общинитѣ не сж имали достатъчно сръдства, за да могатъ да изградятъ и поддържатъ тия помѣщения така, както се следва за нуждитѣ, за които сж предназначени. И тамъ нѣма достатъчно кубатура, и тамъ нѣма достатъчно всичко онова, което е необходимо, за да може правилно да се води обучението въ тѣхъ.

Що се касае за учебнитѣ помагала, реалкитѣ и общинскитѣ гимназии сжщо се намиратъ въ плачевно състояние. Държавата въ продължение на десетки години е могла да набави доста помагала за държавнитѣ гимназии, но за реалкитѣ и общинскитѣ гимназии, поради оскъднитѣ сръдства на общинитѣ, не е могло да се направи онова, което е налагалъ интересътъ на учебното дѣло.

Говорейки за помагалата, г-да, азъ искамъ да обърна внимание специално върху едно отъ тѣхъ — учебницитѣ. Крайно време е, г. г. народни представители, учебницитѣ да бждатъ изработвани въз основа на конкурсъ и авторитѣ на учебницитѣ премирани. Следъ това учебницитѣ трѣбва да се иззематъ отъ държавата и да се издаватъ отъ нея. По таквъ начинъ ще се премахне търгашеството, което съществува сега съ учебницитѣ, и тогава ще могатъ действително да се унифициратъ и да се издаватъ ония учебници, които заслужаватъ.

Минавамъ набързо къмъ другия елементъ — учительтъ. Г-да! Елементарна педагогическа истина е, че учительтъ трѣбва да бжде не занаятчия въ школото, а художникъ. Но за да бжде таквъ, трѣбватъ най-напредъ условия. Тѣ сж: да бжде той гарантиранъ съ своята заплата, и то подобрена, да бжде гарантиранъ, че при изпълнението на своя дългъ той нѣма да бжде прищѣпка на партизанитѣ, че тѣ нѣма да го гонятъ, т. е. че ще има пълненъ stabilitet въ неговата служба. Но тъй ли е сега? Сега думата „stabilitet“ на учительството е просто една ирония. И нека признаемъ, че напоследъкъ тоя stabilitet, г-да, е свършено погазенъ. Банална е вече историята съ биволитѣ.

тата въ Плевенско. Но покрай тая история азъ ще ви кажа и изповѣдта на единъ учителъ и я казвамъ, защото е типична и характеризира доколко е погазенъ стабилитетътъ на учителството. Учителътъ ми казваше така: „Влѣзохъ единъ пътъ въ класната стая и намѣрихъ на черната дъска нарисувана една биволица. Азъ се престорихъ, че не виждамъ, но отъ шепота и шушуканията на ученицитѣ се почувствувахъ тъй оскърбенъ, тъй унизенъ, както никога въ моя учителски животъ. Защото тая малка, неправилна и нехубаво нарисувана фигура искаше да каже: вашето положение, вашата стабилностъ днесъ струва толкова, колкото струва една биволица. Имате ли пари, колкото струва една биволица, стабилизираните сте за мѣстото, което заемате, а ако нѣмате тия сръдства, вашиятъ стабилитетъ е въ въздуха“.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Това на италиански се казва: „Si non e vero, e ben trovato“ — ако не е истина, измислили сте го добре, за да закачите правителството.

Д. Икономовъ (раб. нез.): Не е измислица, а действителностъ, фактъ. Не назовавамъ имена, щото ако помена името на този човѣкъ, знамъ, че още утре той ще бѣде записанъ въ черния тефтеръ и ще бѣде изгоненъ. Това е фактъ — повѣрвайте ми, г. професоре.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Нѣма какво да вѣрвамъ, но казвамъ, че добре сте го измислили.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Тия работи не ставатъ въ България!

Д. Икономовъ (раб. нез.): Въ всѣки случай днесъ учителството, както никога досега, страда и не вѣрва въ възможността да запази мѣстото си.

Съкращенията, които бѣха направени миналата година, се извършиха по начинъ такъвъ, че днесъ всѣки учителъ трепери за мѣстото си. Най-първо се направиха съобщения, че при тая реалка или при онова училище се премѣства или се съкращава учителъ, или толкова и толкова учители. Инспекциитѣ предоставиха на училищнитѣ настоятелства да извършватъ по-нататъкъ съкращенията на учителитѣ въ основнитѣ училища. И какво стана? Настоятелствата решаватъ кои учители да съкратятъ, но следъ това последватъ разпореждания, че се възстановяватъ пакъ съкратенитѣ учителски мѣста.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Почнаха да се явяватъ протоколитѣ на партийнитѣ бюра.

Д. Икономовъ (раб. нез.): И тогава се почна пакъ по пътя на даване биволицы да се изпитватъ учителитѣ достойни ли сѣ или не да заематъ дадено учителско мѣсто. Нѣщо повече: партизанитѣ предварително си начертаваха къде ще има съкращения и викаха учителитѣ да дойдатъ. За да провѣрятъ, доколко тѣ могатъ да издържатъ другия изпитъ. И се отиде дотамъ, че мѣстнитѣ бюра на партизанитѣ, предимно на либералитѣ, се обърнаха на малки училищни инспекции. Въ града, въ който живѣя азъ, Троянъ, има една кръчма, въ която се събираха либералскитѣ първенци, които подреждаха учителския персоналъ, за което и кръчмата бѣ наречена „малката училищна инспекция“. И кой не минѣше презъ тая „малка училищна инспекция“, не вѣрваше, не бѣше сигуренъ, че неговото мѣсто ще бѣде запазено за по-дълго време. Тия малки факти азъ ги цитирамъ, защото тѣ илюстриратъ, тѣ сѣ типични, тѣ характеризуватъ, въ какво положение се намира днесъ учителството. Днесъ то се страхува най-много отъ съкращенията а следъ това отъ подвеждане по чл. 70.

Г-да! Тоя чл 70 е наследникъ на постановление № 101, на което, за съжаление, авторъ е г. Омарчевски, който отъ туй мѣсто пледираше за стабилитетъ на учителството.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Защо „за съжаление“?

Д. Икономовъ (раб. нез.): Знае се, че постановление № 101 бѣ създадено навремето отъ господата отъ земледѣлскитѣ сръди, когато министъръ на просвѣтата бѣше г. Омарчевски. Това постановление 101 после се превърна въ чл. 70, съ който се преследваха учителитѣ за тѣхнитѣ убеждения. Но право или криво, това схващане на партийитѣ, които управляватъ, че трѣбва да има едно такова постановление за преследване на учителството, приложено на практика, почна да засѣга не само ония, които изповѣдваха убеждения, които се преследватъ по закона, но и всички ония, които по една или друга причина бѣха прицелна точка за преследване отъ училищнитѣ власти, или за изнудване по пътя, за който споменахъ преди малко.

Казвамъ, единъ отъ елементитѣ на учебното дѣло е и учениктѣтъ, споредъ моето изложение, което направихъ въ началото.

Ученицитѣ, г-да, както въ реалкитѣ и въ гимназиитѣ, така и студентитѣ въ Университета, сѣ предметъ на особено внимание напоследъкъ, поради броженията въ тия институти. Отъ тукъ чухъ, че се хвърлиха и упрѣци, и пожелания: политиката, казватъ, трѣбва да се изгони отъ училищата, трѣбва да се изгони отъ Университета. Тамъ нѣма мѣсто за нея, тамъ има мѣсто само за чистата наука. Това сѣ пожелания, но само на думи. Фактитѣ, обаче, сѣ по-други. Трѣбва да погледнемъ право въ очитѣ на злото, да си го обяснимъ, и тогава да видимъ какви мѣрки могатъ да се взематъ за лѣкуването му; ако то действително е зло. Защото, когато ученицитѣ излизатъ и издигатъ трибуни на улицата, когато студентитѣ въ Университета се вълнуватъ, когато и въ реалкитѣ има вълнения, това вълнение, г-да, не е плодъ на случая.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Нѣма вълнения на студентитѣ въ Университета, а има нѣколко пакостни момчета, които ходятъ въ Университета, за да разнебитватъ добритѣ синове на българскитѣ граждани.

Д. Икономовъ (раб. нез.): Г. професоре! Позволете да кажа мнението си.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Позволете и на мене, съ моята опитностъ и съ моитѣ години, да Ви кажа, че днесъ нѣма вълнения на студентитѣ въ Университета, а има тенденциозни, пакостни прояви на нѣколко души.

Председателтъ: (Звъни)

Д. Икономовъ (раб. нез.): Какъ да нѣма вълнения, г. професоре? Палки играятъ по гърбоветѣ на студентитѣ, а Вие казвате, че нѣмало вълнения.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Г. Данаиловъ! Не всички сѣ съгласни съ Вашитѣ твърдения. Ректорътъ е кривъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Г. докторе! Най-добре е да не говорите така нито за ректора, нито за другитѣ хора, защото сте образованъ човѣкъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Не е така. Студентитѣ напуснаха неговата лекция въ знакъ на протестъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Вие казвате това, което четете по вестницитѣ. Изнасяте го тукъ като истина. Вие не познавате нашия ректоръ, не познавате неговото образование, неговитѣ обноси, и къмъ студентитѣ, и къмъ хората. Недейте говори така. Грѣшка правите.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Неговитѣ действия ми сѣ много добре известни.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Не ша да споря съ Васъ, но грѣшка правите.

Д. Долбински (з): За неговитѣ знания, за неговото образование никой не спори, никой не казва лошо, но думата е за неговитѣ прояви въ Университета.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Не искамъ да споря съ васъ, но бихъ желалъ да дойдете да видите какви сѣ студентитѣ изобщо и какъвъ е ректорътъ, и съмъ убеденъ, че Вие, г. Димитровъ, като образованъ човѣкъ, ще си измѣните мнението.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ говоря за проявитѣ на ректора въ Университета, за него лично не говоря.

Д. Икономовъ (раб. нез.): Като е дума за ректора на Университета, позволете ми да кажа, г-да, че азъ бѣхъ слушателъ на една отъ сказкитѣ на г. професоръ Диковъ. Тая сказка бѣше озаглавена на нѣмски „Das Recht im dritten Reich“ — а на български — „Правото въ третата германска империя“. Заинтересувахъ се отъ тая сказка и я чухъ на нѣмски и после на български, за да сравня дали нѣкои мисли сѣ случайно казани предъ едната аудитория, а неказани предъ другата. И се увѣрихъ, г-да, че въ тая сказка г. професорътъ говори по точно очертанъ планъ. Азъ останахъ съ впечатление, че това не е обективна сказка на единъ ученъ човѣкъ, а една апология, едно вѣнцехваление на хитлеризма въ Германия. Поводъ на ректора Диковъ да държи тая сказка е било неговото

участие въ юридическия конгресъ, който стана въ Германия миналата година, въ Нюренбергъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): И тамъ не сте правъ.

Д. Икономовъ (раб. нез): Азъ чухъ сказката му, г. професоре.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Може да не харесвате методътъ на хитлеризма, но ученитъ хора въ Германия работятъ по известни принципи, които единъ денъ и вие може да възприемете.

Д. Икономовъ (раб. нез): Нѣма нужда на менъ да възразявате. Чуйте какво азъ чухъ отъ тая сказка.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Недейте така лекомислено критикува хората.

Д. Икономовъ (раб. нез): Позволете и на менъ да кажа впечатленията си. Азъ не претендирамъ да знамъ повече отъ г. професора, но искамъ да предамъ впечатленията, които имамъ като слушателъ. Казахъ, че г. професоръ Диковъ направи вънцехваление на хитлеризма, говори за нѣкои новоустановени правни норми и принципи въ Германия.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): И така е.

Д. Икономовъ (раб. нез): напр., за принципа на расизма.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): За това не е говорилъ. Абсолютно погрѣшно сте схванали, г. Икономовъ.

Д. Икономовъ (раб. нез): Азъ чухъ това.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. Икономовъ! Вие сте образованъ човѣкъ. Туй, което говори г. професоръ Диковъ и азъ го слушахъ, и азъ бѣхъ тамъ. Азъ го слушахъ.

Д. Икономовъ (раб. нез): Вие бѣхте ли тамъ?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Да, азъ го слушахъ въ германо-българското дружество. И това, което азъ чухъ, се отличава отъ това, което Вие сте разбрали. Ако знаете какво говорятъ и учатъ днесъ правниците и ученитъ въ Германия, Вие ще се съгласите съ г. професоръ Диковъ. Той критикува индивидуалното право, въведено отъ Наполеоновия кодексъ още, което е изживѣло вече своето време, и е привърженикъ на социалното право, въ връзка съ общественитъ отношения. — Това е правото, за което и Вие и Вашитъ предшественици сж се борили, но Вие не сте разумѣли какво е говорилъ той и затуй така го атакувате. Ако вникнете въ неговитъ мисли, ще видите, че той носи новото.

Д. Икономовъ (раб. нез): Азъ ли говоря сега?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Вие имате думата сега, но трѣбва да Ви възразя, защото говорите конкретни работи за Университета, за професори въ нашия Университетъ. Това, което е говорилъ г. Диковъ, моля Ви да го прочетете, за да видите, че то е най-новото въ правото. Може да не възприемате хитлеризма, то е другъ въпросъ, но новото учение въ правото ще го възприемете и Вие, ще го възприематъ и всички.

Д. Икономовъ (раб. нез): Азъ разбирамъ Вашия дългъ да защитите единъ Вашъ колега.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ не съмъ хитлеристъ, но трѣбва да защита другаря си. Какъ така?

Д. Икономовъ (раб. нез): Но азъ искамъ да Ви кажа нѣколко пункта отъ неговата сказка, които ми направиха впечатление. Той говори за расизма.

Н. Найденовъ (д. сг. Ц): Расизма не е защищавалъ.

Д. Икономовъ (раб. нез): Моля Ви се. Азъ казахъ, че останахъ съ такова впечатление, защото той хвалѣше тия разбирания въ Германия. Въ цѣлата му сказка като червена линия се точеше едно одобрение. Разбира се, той не направи това по единъ площаденъ начинъ, както на улицата би се направило, като се действува на чувствата на слушателитъ, но моитъ впечатления сж, че той се

възхищава отъ положението тамъ, отъ реда, който днесъ съществува въ Германия, отъ принципитъ, на които е поставенъ хитлеризмътъ, и специално отъ нѣколко нови правни норми. Но азъ очаквахъ отъ г. професора едновременно съ това да каже, напримеръ, че днесъ въ Германия е погасено съвършено правото, защото се изгониха професоръ Айнщайнъ, единъ великанъ, колега на г. Дикова, безъ съдъ и безъ присѣда. Азъ знаа, че въ Германия се осъди Ванъ деръ Льобе, колкото той да е единъ нещастникъ, колкото и мизерна роля да играеж,...

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това насъ не ни интересува.

Д. Икономовъ (раб. нез):... той, обаче, биде осъденъ и му-бѣ приложено едно наказание, каквото не може да му се прилага за времето, когато той е извършилъ престѣплението — смъртно наказание.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Насъ не ни интересуватъ вътрешнитъ работи на Германия. Азъ не съмъ членъ отъ кабинета, за да Ви възразя, че не бива да говорите — даже това не е и прилично — за чужда държава. Какво вършатъ, тѣ нсятъ отговорностъ предъ свѣта и своя народъ. Но Вие нѣмате право тукъ, въ нашия Парламентъ, да критикувате по този начинъ Германия.

Н. Найденовъ (д. сг. Ц): Тази бележка трѣбваше да му се направи отъ министерския столъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Елате да се препираме за принципи — това приемамъ.

Д. Икономовъ (раб. нез): Да се разберемъ: Когато тукъ става дума за бюджета на Университета, азъ нѣмамъ ли право да помена и за студентитъ въ него? Моля Ви се, Вие ме ограничавате съвършено да не мога да построя една мисль. Азъ знаа защо правя тая констатация. За да докажа, че днесъ даже отъ Ректората се взема страна по вълненията, които ставатъ въ Университета. Следователно, не може да се каже, че тамъ има само чиста наука, защото има и хора, които достатъчно покровителствуватъ едно течение, каквото е фашизмътъ, въ училищата, дори въ Университета. Свършвамъ съ тая тема. Азъ говорихъ по този въпросъ, защото бѣхъ прекъснатъ. Днесъ вълненията въ училищата, включително въ Университета, сж отражение на борбитъ въ живота. Ученицитъ виждатъ какво правятъ тѣхнитъ бащи, виждатъ борбитъ, които ставатъ на улицата, тѣ ставатъ отзвукъ на тия борби и взематъ участие въ тѣхъ. Следователно, когато вие ще искате да цѣрите у учащитъ тоя нежелтъ, ако е таквъ, вие ще трѣбва да направите това, което е необходимо, щото и тѣхнитъ бащи да бждатъ спокойни и, следователно, да нѣма причини за вълнения. Но вие съ бюджета на фондотетъ увеличавате такситъ на ученицитъ. Когато ученикъ отиде въ училището и бива върнатъ, защото не може да плати такситъ, той се настройва вече бунтарски, той отива при баща си и му се оплаква, че не го пускатъ въ училището. Тоя ученикъ е готовъ да се бори и срѣдствата, които прилага въ тая борба, сж сжититъ срѣдства, които прилага неговиятъ баща. Следователно, г-да, туй брожение, туй недоволство на ученицитъ не е случайно и неговото изкореняване нѣма да стане само съ заповѣди и съ административни мѣрки отъ Министерството на просвѣтата.

Понеже г. председателятъ става нетърпеливъ спрямо мене, азъ ще премина по-нататкъ на въпроса за общественитъ осигуровки. Фондътъ „Обществени осигуровки“, г-да, е единъ отъ най-значителнитъ въ бюджета. Неговото набиране става по таквъ начинъ, че тегне повече върху тия, които чакатъ облиги отъ него — върху работницитъ въ предприятията, частни, държавни, обществени. Отъ тоя фондъ работницитъ чакатъ помощъ и при злополука, и при нещастие, и при смъртъ, и при болестъ, и при майчинство и т. н. Тоя фондъ би трѣбвало да се набира, г-да, изключително отъ два източника: отъ субсидии на държавата и работодателитъ, защото работничитъ заплати сж сведени до екзистенцъ-минимума не, а подъ него, за да нѣма възможностъ отъ тѣхъ да се отдѣля и да се попълня фондътъ. Трѣбва работодателитъ и държавата да попълватъ тоя фондъ. А пъкъ използването му трѣбва да става съ съдействието и на представители на работническитъ организации. Въ миналото въ закона имаше положение, че покрѣпъ съществуващитъ инспектори по труда, отъ работническитъ организации се избираха и помощници-инспектори. Тѣзи помощници на инспекторитъ бѣха единственитъ, които представляваха жива, връзка между интереситъ на работницитъ и тоя фондъ, или ре-

спективно държавата и работодателите; тѣ бѣха и сравнително малката гаранция за приложението на закона за безопасността и хигиената на труда. Тѣзи помощници инспектори, обаче, се премахнаха и останаха само назначаваните от държавата. Днес от закона за 8-часовия работен ден е останала само мъртва написана фраза; работодателите спокойно прегазват този законъ. Нѣма фабрично заведение въ страната, където да се прилага стриктно 8-часовият работен ден. Всичките фабрики безъ изключение не прилагатъ 8-часовия работен ден.

Министъръ С. Стефановъ: Протестирамъ. Заповѣдайте въ Сливенъ и провѣрете.

Д. Икономовъ (раб. нез): Моля Ви се. Ами Габрово и Троянъ?

Министъръ С. Стефановъ: За другаде не зная, но по-неже казахте, че никъде не се прилага 8-часовият работен ден, за Сливенъ протестирамъ.

Д. Икономовъ (раб. нез): По множеството актове, които се съставятъ и въ Сливенъ, се вижда, че и тамъ законътъ за 8-часовия работен ден не се прилага, или се прилага тъй, че винаги да се скъсява почивката на работника. Предобѣдната и следобѣдната почивка, която ужъ имъ се дава — правилникътъ пише, че работниците иматъ $\frac{1}{2}$ часъ предобѣдна почивка и $\frac{1}{2}$ часъ следобѣдна почивка — се изгубва и по таквъ начинъ вмѣсто 8 часа, работниятъ денъ става най-малко 9 часа.

Що се касае пъкъ за помощите, които се раздаватъ отъ тоя фондъ въ случай на злополука, бѣдестъ и майчинство, работникътъ трѣбва да мине толкова много митарства, че почти не може да добие нѣщо реално като помощъ отъ фонда. Напримѣръ, при злополука, ако до третия денъ не се състави съответниятъ актъ — една дребна формалностъ, но която работниците и работодателите почти не я знаятъ — работникътъ губи правото да може да получи съответната помощъ въ форма на пенсия отъ фонда. Формалностите, които има да се извършватъ, сѣ толкова много, че почти се губи правото нуждаещите се работници да получатъ помощъ отъ тоя фондъ. А пъкъ вчерашните сцени предъ Министерството на финансите и предъ Министерството на търговията, промишлеността и труда показватъ, че безработните не получаватъ напълно необходимата помощъ. Вчера и завчера предъ Министерството на финансите се струнаха софийски работници. Азъ се заинтересувахъ, оглодохъ между тѣхъ и узнахъ че отъ инспекцията на труда, където тѣ отишли първоначално, имъ било казано да отидатъ въ Министерството на търговията. Отъ Министерството на търговията тръгватъ вкупомъ и отиватъ въ Министерството на финансите, защото отъ Министерството на търговията имъ било казано, че не била визирана платежната заповѣдъ отъ Финансовото министерство. Отиватъ въ Министерството на финансите, висятъ тамъ и, намѣсто да получатъ помощъ, получиха стражарски палки. На следния денъ се повтори сжщата история. Дали сега сѣ получили помощъ, не зная, но до преди обѣдъ не бѣха получили. И това става въ единъ моментъ, когато работниците най-много очакватъ да получатъ нѣкоя левъ, за да посрещнатъ най-елементарните нужди на семействата си за великенските празници. Тѣзи помощи се даватъ въ свършено малък размеръ: на неженени — 200 л., на женени — 500 л. Можете да си представите едно семейство, което е гладувало съ месеци, което има колосални нужди, дали може съ 500 л. да посрещне своите нужди. Та казвамъ, фондътъ „Обществени осигуровки“ не може да даде на работниците това, което трѣбва да имъ даде, и което да отговаря на милионитъ левове, събирани по различни начини отъ тѣхъ.

Г. г. народни представители! Когато става дума за фонда „Обществени осигуровки“, азъ не мога да премълча и ония злоупотребления, които сѣ ставали съ него. Напр., завчера пресата изнесе, че Индустриална банка е злоупотребляла 24.000.000 л. отъ фонда „Обществени осигуровки“. Говорѣше се за начетени лица, говорѣше се за отговорни по това злоупотребление, но въ края на краищата тия хора не сѣ подведени да отговарятъ углавно и да възврънатъ срдствата на фонда. А не е само това. Злоупотребленията по тоя фондъ ставатъ систематично — не искамъ да кажа, че днесъ продължава тая система — защото тамъ е най-слабъ контролътъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя С. Даскаловъ)

Накрай, г-да, ще повдигна и единъ третивъпросъ: защо фондътъ „Обществени осигуровки“ и фондътъ за заплатите на учителите въ общинските пѣлни и непѣлни гимназии не се предвилятъ въ редовния бюджетъ на дър-

жавата, когато тѣ не сѣ нито случайни, нито временни? Тѣ сѣ постоянни, тѣ сѣ съ тенденция винаги да се увеличаватъ и, следователно, могатъ да бѣдатъ вписани въ редовния бюджетъ на държавата. И тѣ трѣбва да бѣдатъ вписани тамъ не заради формалностъ, а за да се даде доказателство, че както по просвѣтата, тъй и по въпроси, засѣгащи интересите на работническото, ще се отдѣля достатъчно внимание и грижи отъ тѣзи, които сѣ призвани — или пъкъ сѣ си турили маската на такива — да се грижатъ за просвѣтните и работнически нужди. Когато тия два фонда бѣдатъ поставени въ редовния бюджетъ на държавата, тогава ще могатъ да се развиватъ и по-правилно, ще могатъ да бѣдатъ и по-правилно изразходвани, и тѣзи, които чакатъ отъ тѣхъ, все ще иматъ по-голяма вѣра, че ще получатъ това, което е длъжна да имъ даде държавата, респективно работодателите.

Свършвамъ моите бележки съ това, че малката вѣра, които иматъ работниците къмъ държавата, между другото се дължи и на това, че тя съ всичките свои мѣроприятия negliжира тѣхните интереси. А работниците могатъ да бѣдатъ достатъчно добре защитени въ рамките на възможното, когато срдствата, отпущани за тѣхъ, отговарятъ на тѣхните очаквания; на тѣхните въжделения и на борбите, които тѣ сѣ водили досега, за да могатъ да извоюватъ тия придобивки, които иматъ сега.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Г. Данаиловъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Макарь че сега разглеждаме бюджета на фондовете, азъ ще си позволя да започна моите бележки съ едно продължение на мислитъ, които вчера можахъ да изкажа тукъ предъ васъ по поводъ закона за бюджета на държавата, по-специално по облагането.

Въ вчерашната си речъ азъ се спрѣхъ на системата на нашите данъци и обърнахъ вниманието на г. министра и на народното представителство, че колкото и теоритически да е справедливо по-силното развитие на прѣкото облагане, отколкото косвеното, все пакъ времената се измѣнятъ и облагането търпи известни промѣни. Споменахъ, че особено е важно да се обърне внимание върху факта, че прѣжитъ данъци у насъ не постѣпватъ, че въ по-голямата си частъ тѣ оставатъ въ недообори. Това явление не съществува само днесъ поради кризата, то е едно старо явление въ нашата финансова история. И като е така, особено въ тия тежки дни, когато финансовите министри се намиратъ въ затруднение, когато не се знае дали това, което се предвижда, ще може да постѣпи, и когато почти всички отъ насъ сѣ, за съжаление, съ убеждението, че не всичко ще постѣпи така, както е предвидено, на финансовата властъ се налага да се замисли малко за намирането по-сигурни източници на бюджета при днешните икономически условия. И азъ казахъ, че трѣбва да обърнемъ вниманието си и къмъ косвените данъци, обаче може би не бѣхъ добре разбралъ, защото ораторите следъ менъ споменаха, че косвеното облагане означава поскупване и, следователно, въ днешните дни то не е много удобно. Онези, обаче, които следиха моето слово, ще сѣ забелязали, че азъ не показвахъ на нѣкакво ново облагане и повишение на косвените данъци, а показвахъ по-скоро на нѣкои монополи, които сѣ единъ видъ косвени данъци, но и държавни предприятия, чрезъ които държавата взема за себе си по-големите печалби на частните капиталистически предприятия. И азъ бихъ желалъ въ това отношение да бѣда добре разбранъ, тъй като азъ нося отговорност не само тукъ, въ Парламента, но и вънъ въ обществото, като представител на българската теоритическа мисль.

На второ мѣсто азъ искамъ да повдигна — съжалювамъ, че г. министърътъ на финансите го нѣма сега тукъ — и другъ единъ въпросъ: за облагане на нашите капиталистически предприятия, било за индустрия, било за търговия, било за други нѣкои стопански цели. Този въпросъ, тъй сжщо поради кризата, става извънредно труденъ и върху него ние трѣбва да се спремъ съ по-голямо внимание и съ по-голямъ интересъ. Но понеже г. министърътъ на финансите отсъствува отъ залата, азъ ще изоставя този въпросъ, докато се върне г. министърътъ.

Сега искамъ да използвамъ присѣдствението на г. министра на земледѣлието, за да кажа нѣколко думи по единъ въпросъ, който него интересува, по който въпросъ, когато се разглеждаше бюджетопроектътъ на Министерството на земледѣлието, азъ не можахъ да взема думата поради бързината при гласуването на тоя бюджетопроектъ. Между многото въпроси, които интересуватъ нашето земледѣлие, безспорно, е и въпросътъ за нашите

гори. Азъ не съм специалистъ по горско стопанство, но и азъ наблюдавамъ онова, което става. Знаемъ и разпорежданията на нашето законодателство въ това отношение и се спирамъ върху единъ особенъ въпросъ, който много пъти е обръщамъ моему вниманието.

Взематъ се по закона много строги мѣрки за запазване на нашите гори. Това разбирамъ. Гората трѣбва да бъде запазена; тя има своето здравословно и своето стопанско значение и не бива да изчезва. Но тукъ има особено значение единъ въпросъ. Гората е свързана съ населението, което е около нея и живѣе чрезъ нея. Вие всички знаете, че, за съжаление, нашите гори не сѫ прѣснати по цѣлата територия равномерно, но сѫ съсредоточени само на известни мѣста, обикновено около двата склона на Балкана — повече около северния и Родопите, да прибавя, ако щете, и Рила, която също е частъ отъ Родопите. Тамъ горите сѫ обиколени отъ села, които иматъ бедна почва, нѣматъ условия, за да поддържатъ своето съществуване и, естествено е, че вниманието на техните жители ще бъде насочено къмъ горите. Още въ 1920—1921 г., когато бившиятъ министъръ Оббовъ внесе тукъ законопроекта за горите, азъ обрънахъ вниманието върху това, че законътъ може да бъде строгъ, но трѣбва да има предъ видъ, че тая строгостъ ще има за резултатъ изселването на населението, което е около тези гори. Законътъ трѣбва да създаде една правилна експлоатация на горите, за да даде възможностъ на населението, което е около горите, да съществува и се прехранва; иначе държавата трѣбва да вземе методически мѣрки да пресели една частъ отъ горското население въ ония мѣста, където то би могло да намѣри по-благоприятни условия за своето съществуване, или, ако туй не стане . . . (Възгласения отъ мнозинството) Това е единъ въпросъ, който не може така лесно да се прескача. Азъ обръщамъ вниманието на г. министра и го моля по този въпросъ да спре повече своите грижи, защото само строгите правила на закона, които нашите горски техници и нашите горски специалисти така охотно създаватъ, не разрешаватъ проблемата за горското стопанство въ нейната сѣщностъ. Защо ще имаме гори — мога да кажа предъ Народното събрание — здрави и запазени, когато населението около тези гори бедствува? Има ли социаленъ смисълъ тукъ, има ли стопански и горско-технически смисълъ? Това е единъ въпросъ много важенъ. Наистина, у насъ презъ последните години се опитватъ чрезъ горските кооперации да уредятъ и този въпросъ. Не съмъ изучавалъ дейността на тези кооперации и не зная доколко тѣ могатъ да дадатъ едно решение на въпроса. Въ всѣки случай, тѣ би трѣбвало да действуватъ въ хармония и съ разбиранията на Министерството на земледелието и съ насѣщните социално-стопански нужди на населението.

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Н. Поповъ)

Ето защо азъ обръщамъ вниманието на г. министра върху това: експлоатацията на горите да става по начинъ такъвъ, че да даде прехрана най-напредъ на горското население. А споредъ мене, като сме трѣгнали веднѣжъ по пътя на експлоатирането на горите чрезъ института на трудовата повинностъ — така става експлоатацията на голѣмата гора Лопноза — най-правилно би било Министерството на земледелието да експлоатира и другите наши голѣми гори чрезъ трудовата повинностъ, като трудоваците да се взематъ отъ областите около горите.

Не мога подробно да се спра на този въпросъ, но ще кажа, че като бѣхъ министъръ, азъ повдигнахъ въпроса за експлоатацията на горите около Малко-Търново. Какво стана после, не зная. Доколкуто ми е известно, тази експлоатация не се реализира и днесъ хубавите гори около Малко-Търново сѫ изоставени на всевъзможни частни и кооперативни експлоатации, които не зная до каква степенъ даватъ възможностъ на тамошното население да съществува и да намира своята прехрана.

Н. Стамболиевъ (з): Даватъ му тая възможностъ, г. професоре, защото това население разчита изключително на горите.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Разчита, но дали получава нѣщо.

Н. Стамболиевъ (з): Безспорно получава. Тамъ нѣма никакво земледѣлие. Поминъкътъ е изключително отъ горите. Скотовѣдството е замърѣло и е въ голѣмъ упадъкъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Съгласенъ съмъ съ Васъ. — Животътъ на туй население е свързанъ съ горите и държавата трѣбва да насочи своите грижи не къмъ едно строго войнишко запазване на горите, но къмъ използване гората еднакво за населението, както и за общи стопански нужди. Това е моето разбиране.

На второ мѣсто има да повдигна другъ единъ въпросъ, който може би да ви се види малко смѣненъ, или по-право — моето разбиране по той въпросъ е малко оригинално, несответствуващо на разбиранията на нашите лесовѣди въ Министерството на земледѣлието. Това е въпросътъ за българската коза, която е едно крѣтко животно.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Най-палавото животно.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Гонимъ я съ всички сръдства, унищожаваме я съ всички сръдства. Като че ли тя е нѣкой живодеръ-капиталистъ за българското стопанство, та я облагаме и съ по-голямъ данъкъ, отколкото овцата.

Н. Стамболиевъ (з): Облагаме я, за да се изкорени.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ не съмъ съ туй разбиране и ще кажа накратичко моите мотиви. Преди всичко козата е по-полезно животно отъ овцата. Ще се измѣте може би, но споредъ изследванията на покойния Кирилъ Поповъ, докато овцата презъ 1912 г. е давала годишенъ приходъ 3 златни лева, козата е давала 6-30 златни лева. Тя е по-доходна, защото кожата ѝ е по-сѣжна, особено кожата на ярето е по-сѣжна.

А. Циганчевъ (з): Г. професоре! Гонятъ козата, но козниятъ торъ е най-цененъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Козата въ горските мѣста, дето населението е бедно, е единъ източникъ на прехрана за това население. При малко сръдства и при малко грижи за нея, тя дава възможностъ на горската селска кѣща да има и малко маѣко, да има и малко сирене и други нѣкои продукти. Козата не е така вредна и за гората, бихъ казалъ азъ, както казватъ специалистите. Коя гора унищожаватъ козата?

Министъръ Д. Гичевъ: Всичките.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Поставямъ въпросътъ, за да му отговори открито. Може г. министърътъ на търговията да не е съгласенъ съ моите разбирания. Той е също подъ влиянието на строгите техници. Но понеже и той разбира въпросите, ако вникне въ мислите, които ще изкажа, вървамъ, ще се съгласи съ мене.

Г. Циганчевъ, народенъ представителъ отъ новите земи, ме пресича и казва: козата дава торъ. Тя дава торъ въ ония мѣста, дето той е най-необходимъ. Не съмъ билъ тютюнопроизводителъ, но казватъ, че безъ козия торъ разсадите на тютюна нѣматъ тая сила, каквато иматъ, когато сѫ наторени съ кози торъ.

А. Циганчевъ (з): Не само сила, но и ароматъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Може би и ароматъ. Не съмъ специалистъ, за да мога да вѣдза въ подробности. — Въ всѣки случай козата е едно животно, торътъ на което се използва за тютюновото производство и даже за оварстването, което трѣбва да се има предъ видъ при нашата стопанска политика. Всички ще се съгласятъ, обаче, че козата е и ще остане за дълго време още единъ отъ източниците за прехрана на нашето горско население. Азъ не казвамъ, да дадемъ възможностъ на козата нашироко да се развъжда, но азъ искамъ да ви обрна вниманието, че не бива да се обявяваме непременно за неприяти на козата, да я гонимъ по всички мѣста и направления. Казватъ ни г. г. специалистите по горското стопанство: тя унищожаватъ храстите.

Н. Стамболиевъ (з): Лесовѣдите казватъ: тамъ, където има кози, не може да има и гори, и обратното.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Абсолютно нѣвѣрно — нѣвѣрно въ строгъ смисълъ на думата.

Н. Стамболиевъ (з): Това е тезата на лесовѣдите.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Тамъ, дето имаме хубави гори, ние трѣбва да ги пазимъ не само отъ козите, но и отъ бравдата, и отъ нея особено нека ги запазимъ, даже съ военни сръдства. Да запазимъ хубавите си гори — това приемамъ и ще подкрепя всѣка такава инициатива. Но изъ Родопите, изъ Хасковско, изъ Харманлийско, изъ Кърджалийско, какъже само хубави гори ли има? Има и много келяви гори. Тези келяви гори Министерството се стреми да ги обяви за нѣкакви запазени гори, недостъпни гори, не допуска тамъ козата, не допуска никого! А тамъ никога нѣма

да израстне онова дърво, какво е било преди въкове — силно, високостъблено дърво. Тъ ще бъдат въчни храсти, тъй съ подрастъци, тъй няма да израстнатъ дори до сръдно горско стопанство, както се казва. Това е само една илюзия на техниците, които искатъ да създадатъ — не въ лошъ смисълъ употребявамъ думата — повече работа въ горско-стопанствено отношение и виждатъ въ козата своя най-голямъ неприятелъ.

Г. г. народни представители! Казахъ ви, че не съмъ специалистъ по горското стопанство, нито по отвъждането на козитъ и пр., но отъ това, което съмъ челъ и съмъ наблюдавалъ, мога да кажа, че нашата политика по отношение на козата тръбва да се измени. Азъ зная, че тя поврежда горитъ. Но я да отидемъ съ г. Лона Гюрювъ въ Трънско, за да видимъ какви гори има тамъ и какво значение има козата за онѣзи бедни мѣста тамъ, въ Бръзничка и Трънска околии, или където щете другаде. Азъ никога не съмъ казвалъ, че тръбва да допустнете козитъ въ здравитъ гори, но съмъ на мнение и изказвамъ моето твърдо убеждение предъ г. министра на земледѣлието, че тръбва да престанемъ да бждемъ неприятели на козата.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Тя е необходимостъ за горскитъ села.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Следователно, Вие поддържате моето мнение. Дайте да се съединимъ и да убедимъ г. министра въ това отношение.

Сжщиятъ земледѣлецъ: Той е убеденъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ не искамъ да спася козата изцѣло и навредъ, но искамъ да я запазя за стопанствата, особено планинскитъ.

П. Попивановъ (з): Да, но козата, която е необходима за стопанството. Има, обаче, хора, които иматъ цѣли стада кози.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): То е другъ въпросъ. Азъ не влизамъ въ подробности, нито ми е възможно при времето, съ което разполагамъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Законътъ отъ 1922 г. допуска по 10 кози на семейство.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ тогава говорихъ на г. Оббова: недейте се стреми съ закона за горитъ да унищожите козата изобщо и навсѣкжде.

Министъръ К. Муравиевъ: Той не я е унищожилъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не, но има лесовѣди, които иматъ неприязнь къмъ козата, гледатъ я като черно петно и се стремятъ да я премахнатъ на всѣка цена. Азъ искамъ да ви обърна вниманието, че нашата коза въ поминалитъ времена, ако щете въ сръднитъ въкове, е играла роля въ търговскитъ сношения съ италианскитъ републики. Имали сме износъ на сурови кожи и на сафяниъ. Казватъ още, че престолътъ на кайзеръ Францъ Йосифъ е направенъ отъ български сафяниъ. И днесъ още, когато отидете въ Италия да купувате кожени предмети — портмонета, портфейли и пр. — ще ви кажатъ, че съ хубави, защото съ отъ българска кожа. Тѣзи факти показватъ, че търговията съ кози които има едно минало, което се дължи на обстоятелството, че по-рано сме имали по-голямо количество кози, а поради това и по-голямо количество обработени кози кожи, по-голямо количество сафяни.

Не бива да забравяме миналото на нашия стопански животъ. Дайте да го продължимъ и днесъ и да направимъ по-разнообразенъ стопански животъ. Не всички хора могатъ да живѣятъ само съ овцата. Казахме, че има мѣста, въ горитъ и планинитъ, където хората живѣятъ по необходимостъ и съ кози, а може би на нѣкои мѣста и само съ козата. Ето защо въ това отношение тръбва да бждемъ по-предпазливи въ нашето законодателство. И ако г. министърътъ ще внесе нѣкои измѣнения въ закона за горитъ, както се говори, да внесе и такива облекчения, щето да дадемъ възможностъ на българското горско население да развѣжда по-свободно и козата.

Онова, което се иска да се запази въ такъвъ широкъ размѣръ отъ г. г. техниците все кажи гори, не бива да се дпуска. То е прекалено. Министерството прекалява особено, като рече да обяви известни мѣстности за запазени гори; населението, следователно, не може да отиде тамъ, защото храсталацитъ съ обявени за гори. — А бе, г. ле-

сничей, тамъ има храсталаци, нѣма гора, има келяви подрастъци! Кажете, г. Циганчевъ, като тръгнете по Родопитъ въ вашата околия, има ли гори? Има храсталаци, които никога нѣма да станатъ гори. Техниците отъ цѣлъ свѣтъ да се събератъ въ България, нѣма да обърнатъ тия храсталаци въ гори. Тогава защо изтезавате, защо измѣчвате населението? Защо му съставяте актове и налагате непоносими такси и глоби?

Ето защо, като вземамъ поводъ отъ тѣзи такси, които събира г. министърътъ отъ горското стопанство, ...

А. Циганчевъ (з): Тѣ съ намалени.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Помнете каква мъжа употребихме докато се намалятъ. Министерството туря такси, общината туря такси и плащанията стигатъ до 40 л. на глава, когато козата или козленцето не струва вече 40 л. Свършвайки съ този въпросъ, апелирамъ: г. министре на земледѣлието! Махнете тѣзи такси защото тѣ съ най-тежкиятъ данъкъ, който българското планинско население плаща. Недейте го обременява! То живѣе отъ млѣкото и месото на козата, то продава кожата ѝ на сравнително добра цена при днешнитъ тежки условия. Дайте му възможностъ при тая оскѣдица, въ която се намира, да облекчи своята стопанска деятелностъ, за да може да живѣе. Съгласете се не само да се намалятъ, но и да се премахнатъ такситъ. Въ комисията да поговоримъ за това. Азъ апелирамъ къмъ Васъ — убеденъ съмъ въ Вашитъ добри чувства къмъ населението, и особено къмъ горското население — заповѣдайте горе въ комисията, за да не влизаме тукъ въ подробности, да обсъдимъ тамъ този въпросъ и да намалимъ, дори да премахнемъ такситъ, които се взематъ отъ козитъ. Съ това нѣма да повредимъ горското стопанство, но ще подкрепимъ бедното планинско население въ неговия оскѣденъ поминѣкъ.

А. Циганчевъ (з): Такситъ отъ 80 л. съ намалени на 25 л. — 10 л. за лѣтната паша и 15 л. за зимната.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): И общината още облага.

А. Циганчевъ (з): Не, общината не облага.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Но нека намалимъ и дори премахнемъ и тѣзи такси.

А. Циганчевъ (з): Ако общината събира такси въ по-голямъ размѣръ отъ този, който е опредѣлилъ министърътъ, тръбва да се намалятъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Въпросътъ е да облекчимъ козарството. То не е вредно занятие, то е необходимо за планинското население.

Сега да премина, г. г. народни представители, къмъ другъ въпросъ — въпросътъ за прѣкото облагане. Въ вчерашната си речъ искахъ да развия мисълта, че тъй, както се събира у насъ подходящиятъ данъкъ, не може да има успѣхъ. Подходящиятъ данъкъ върху дружествата е данъкъ върху капиталистическитъ предприятия. Той има смисълъ тогава, когато капиталистическото предприятие ви дава доходъ. Колкото доходътъ е по-голямъ, ще растатъ и процентитъ на облагането и ще може да се събератъ по-голямъ приходи за държавното съкровище. Вчера ви цитирахъ нѣкои баланси отъ „Държавенъ вестникъ“ за търговскитъ и индустриалнитъ дружествени предприятия. Азъ намирамъ въ „Държавенъ вестникъ“ нѣщо не само невъзможно, не само необикновено, но бихъ употребилъ думата и нѣщо престѣпно, въ тоя смисълъ, че даже акционерни дружества, които иматъ индустрии доходни, напр., текстилна, книжна, стъклена и др. индустрии, които иматъ по 15 милиона лева капиталъ, нѣкои отъ които иматъ погасени частъ отъ своитъ инвестиции, показватъ печалви нѣколко десетки хиляди лева. Ами това нѣщо, споредъ менъ, е абсолютно невъзможно! И азъ бихъ казалъ, това е оскѣдително. И вчера молихъ, и сега моля г. министра на финанситъ да обърне по-сериозно внимание на акционернитъ дружества и да не се съсланя само на онуй, което му даватъ баласитъ, макаръ подписани отъ неговитъ заклетни счетоводители. Той тръбва да проникне въ книгитъ на тѣзи дружества, за да види до каква степенъ онуй, което е показано въ баланса, се схожда съ книгитъ на дружеството и изразява истината. Защото въ тѣзи баланси ние четемъ отъ 2—3 години само загуби или нищожни печалби.

Но ще ми се каже, че облагането по този начинъ изобщо е мъчно. Тогава г. министърътъ на финанситъ има и другъ начинъ да обложи тѣзи акционерни дру-

жества. Още миналата година, когато разглеждахме законопроекта за изменение на закона за прѣжитѣ данѣци и акцизитѣ, азъ изказахъ една идея, която и сега ще повтори: г. министърътъ на финанситѣ вече трѣбва да прибѣгне къмъ системата на патентитѣ. Азъ зная, че системата на патентитѣ е остарѣла, но тя има своето значение и отговаря тѣкмо на състоянието, въ което ние днесъ се намираме. Ако вие не можете да съберете отъ едно акционерно дружество съ 30—40 милиона лева капиталъ нито една стотинка, защото то ви показва загуби, обложете го съ патентъ. Другъ изходъ нѣма, защото не може да се остави безъ данѣкъ едно голѣмо предприятие. И азъ Ви съветвамъ да прибѣгнете къмъ патентното облагане, г. министре. Базата ще намѣрите. Дали ще бѣде капиталътъ, дали ще бѣде оборотътъ, дали ще бѣде суровиятъ материалъ, който употребява туй дружество — ще намѣрите базата и ще го обложите въ интереса на държавата. Вие виждате, че змята днесъ не може да даде нищо. Вие я освобождавате. Вие и сега я освобождавате отъ данѣци напр., земитѣ до 100 декара. И това е справедливо, защото земята не може да даде никакъвъ доходъ на стопанина. Но като освобождаваме земята отъ данѣкъ, ние трѣбва да знаемъ, че оставяме въ бюджета отворени дупки, непокрити разноси, за които трѣбва да търсимъ приходи.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Г. професоре! 800 и нѣколко акционерни дружества съ внесень капиталъ 5½ милиарда лева плащатъ заедно — защото не е показано какво плащатъ отдѣлно и колко кооперативитѣ — съ около 7.000 кооперативни дружества само 37 милиона лева данѣкъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Приемамъ тази бележка.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Отъ 5½ милиарда лева внесень капиталъ, държавата получава 37 милиона лева. Направете смѣтка при единъ оборотъ, при 10% печалба, това правятъ 500 милиона лева чиста печалба

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Приемамъ и това.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Ако 500 милиона лева се получаватъ отъ единъ оборотъ, представете си отъ 2, 3 или 4 оборота каква е печалбата.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Приемамъ забележката.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Държавата отъ тѣзи 500 милиона лева чиста печалба не може ли вземе поне 100 милиона лева?

Т. Къчевъ (д. сг. Ц): Каквото е останало, то е инвестиранъ капиталъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Г. Теодоси Къчевъ! Не мога да влизамъ тукъ сега въ подробности. Азъ зная какво е останало отъ капитала. Но едно дружество, което се явява съ 30, 40 до 50 милиона лева вложенъ капиталъ, дължи да плати на държавата данѣкъ. Ако избѣгва да плати върху доходитѣ, ще плати данѣкъ, какъвто плащатъ и занаятчиитѣ, и търговецътъ, и всѣкой, който работи.

Министъръ С. Стефановъ: Позволете две думи, г. Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Да.

Министъръ С. Стефановъ: Г-да! Азъ и вчера казахъ, и миналия пътъ, когато говорихъ, казахъ, че се забравя, какво тази година за пръвъ пътъ ние, настоящето управление, правимъ облогъ по общия доходъ. Декларациитѣ сѣ тригодишни. Ние гледаме сега декларации отъ 1933 г., отъ които ¾ сѣ разгледани. Цифритѣ, които сѣ вписани въ бюджета, сѣ на основание на миналитѣ цифри, на миналитѣ декларации. Въпрѣки че коригирахме закона въ 1932 г., ние не можехме да засегнемъ направенитѣ облози.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Все пакъ е грѣшка, щомъ като предвиждате да постѣпятъ 65 милиона лева отъ поземелния данѣкъ и 37 милиона лева отъ акционернитѣ дружества.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг.): Азъ искамъ да обърна вниманието на г. министра, че не могатъ да се оставятъ тѣзи предприятия необложени, че тѣ трѣбва да носятъ тежеститѣ си къмъ държавата за своята сигурностъ и, ако

тѣхнитѣ доходи сѣ малки или даже ако тѣ показватъ загуби, трѣбва да бѣдатъ обложени по другъ редъ, по другъ начинъ, напр., по реда на потенциалното облагане. Какъ ще стане то — това сѣ подробности, върху които не мога да се спирамъ сега.

Въ бюджета за фондоветѣ има особенъ отдѣлъ за просвѣтата, въ широкъ смислъ на думата — за непълнитѣ гимназии, за реалнитѣ училища. И тукъ се предвижда единъ доста голѣмъ кредитъ, както знаете, за да може да се издържатъ тѣзи училища.

Миналата година, когато преминахме къмъ тѣи нареченитѣ фондови срѣдни училища, правителството се съгласи съ нашитѣ бележки и призна, че по такъвъ начинъ просвѣтата у насъ не може да върви и обеща да внесе новъ законъ за просвѣтата. Министъръ-председателътъ дори въ своята речъ каза, че законопроектътъ за народната просвѣта е изработенъ, но е голѣмъ, иска много време, за да бѣде разискванъ и обсъденъ. Но независимо отъ тѣзи бележки на г. министъръ-председателя, азъ смѣтамъ, че ние сме въ напълно погрѣшенъ пътъ, като направихме това увеличение на реалнитѣ училища и на непълнитѣ гимназии, защото тѣ сѣ единъ сакатлъкъ, единъ голѣмъ недостатѣкъ въ нашата образователна система.

Г. г. народни представители! Ние ще трѣбва да се отнесемъ къмъ нашата образователна система съ голѣмо внимание и съ съзаване на всичката отговорностъ, която поемаме. Азъ чувствавамъ мжката на правителството, ако рече съ единъ законъ да дойде тукъ да заличи едни или други реални училища или непълни гимназии, чувствавамъ всичкото сътресение, което може да стане въ болшинството. Но то трѣбва да стане. Нѣкой отъ насъ трѣбва да се залови и да даде едно окончателно разрешение на този въпросъ. Азъ смѣтамъ, че образователната система, която ние днесъ имаме, трѣбва да се промѣни. Едно време, когато г. Омарчевски внесе своя законъ за народната просвѣта, азъ бѣхъ единъ отъ голѣмитѣ противници на неговитѣ реални училища, защото азъ съмъ за хуманитарното образование, за класическото образование въ най-строгъ смислъ на думата. Днесъ, обаче, азъ трѣбва да призная, че до голѣма степенъ положениитѣ, предвидени въ неговия законъ, иматъ значение и могатъ да се оправдайтъ въ нашия животъ. Ние трѣбва да наредимъ нашето образование по начинъ, щото на всѣко дете да се даде съответно онова, което му трѣбва. И образованието въ прогимназията и по-нататѣкъ, всичко трѣбва да бѣде нагледено съ огледъ на мѣстнитѣ условия. Нашитѣ прогимназии, както сѣ днесъ, които по конституцията даватъ едно задължително необходимо образование на детето, не сѣ пригодени къмъ мѣстнитѣ условия. Ако мога така да кажа, тѣ сѣ учреждения, които висятъ въ въздуха. Тѣ не създаватъ у детето съзнание, че то завършва нѣщо, затуй защото тѣ сѣ въ една съвършено обща форма. Нѣма никаква разлика между нашитѣ прогимназии и ония на Швейцария, на Италия, на Германия. Въ прогимназиитѣ, които сѣ въ село, трѣбва да се обърща внимание върху селското стопанство; всичкитѣ предмети, които ще се изучаватъ тамъ, български езикъ и отечествознание, трѣбва да бѣдатъ преподавани съ огледъ на нуждитѣ на селското стопанство, да дадатъ освѣтление на детето по всичко онова, което ще го срещне по-нататѣкъ въ неговата бащина къща, по она поминѣкъ, отъ който ще изкарва своята прехрана. Това днесъ у насъ не е. То трѣбва да стане, и ако не стане, нашето образование все ще куца.

Същото е по-нататѣкъ и за по-горното образование. Азъ смѣтамъ, че ние или ще имаме гимназии, които да даватъ на ученика солидно образование, или така, както сме наполовина съ гимназиалното образование, ние правимъ грѣшка и по отношение на детето, което се учи, и по отношение на цѣлата държава, защото не създаваме младежи съ знания и образование, такива каквито сѣ нуждни за нашия животъ. Ето защо, безъ да бѣда дълъгъ — ако нѣкой пътъ се внесе законопроектъ за народното образование, азъ и моитѣ другари ще си кажемъ мнението — азъ считамъ, че ние трѣбва да насочимъ по-силно вниманието си къмъ класическитѣ гимназии, къмъ хуманитарното образование, което издига духа на младежа и което има значение изобщо за неговото образование, за неговата мисль, за всички ония познания, които му сѣ необходими по-нататѣкъ за висшето образование. Нашитѣ полукласически гимназии се оказаха недостатѣчно годни за значението, което имъ се даваше. Трѣбва да ги изоставимъ и трѣбва да имаме куража да минемъ къмъ системата на Омарчевски: реални училища и класическо-хуманитарно образование. Между тия два предѣла трѣбва да се движимъ и споредъ нуждитѣ на мѣстото и на времето трѣбва да насочваме нашето образование. Излишно е да ви казвамъ, че въ страни, където се бориха силно противъ

класическото образование, каквато е, напр., Съветската република, където се смѣха на изучаването на гръцкия и латинския езици, защото тѣ били стари изостанали работи, днес вече систематически се въвежда класическото образование. Значи, ония, които по-рано се борѣха срещу класическото образование, днес сѣ дошли до убеждението, че то е една необходимост за образованието на младежта. Следователно, и ние трѣбва да се съгласимъ съ това гледище.

Ще направя по-нататък много накратко нѣколко бележки по она част отъ законопроекта за бюджета на разнитѣ фондове, която засѣга Дирекцията на труда. Въпросътъ за безработицата у насъ още не е така голѣмъ въпросъ, бихъ казалъ, официално не е голѣмъ въпросъ. Но въпросътъ за безработицата вътрешно за страната е единъ много сериозенъ въпросъ. Тукъ азъ искамъ да обърна вниманието на правителството върху следното. Не е важно, че ние имаме регистрирани 50—60.000 безработни презъ единъ месецъ и че тѣхното число се намалява презъ лѣтото, а презъ зимата се увеличава. Важното е, че ние имаме безработно население изобщо. Посетете малките градове, посетете всичките градове, внимавайте върху населението какво то прави и ще се убедите колко хора стоятъ безработни, колко трудъ на млади и способни хора не може да се приложи; каква частъ въобще отъ нашето население участвува въ стопанското творчество или творчеството на богатата, както казватъ. Въ селото положението е по-друго.

П. Попивановъ (з): Сѣщото е и тамъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Може днесъ да е сѣщото и тамъ, но все е по-друго. Въ градовете, обаче, положението е отчаяно. Онѣзи, които сѣ годни за работа, не могатъ да я намѣрятъ и, неможейки да намѣрятъ тая работа, не ще съмнение, тѣ се изтощаватъ отъ гладъ, и животътъ имъ е изложенъ на множество болести, които се и разпространяватъ. Дълъгъ е на Дирекцията на труда да се вгледа и въ тази страна на живота и да намѣри възможности и срдства да дойде на помощъ на тази всеобща народна безработица. Това лѣто, когато тукъ въ София имаше международенъ конгресъ на радикалитъ и демократитъ, азъ си позволихъ да представя единъ малък докладъ и това, което въ този докладъ посочихъ по въпроса за безработицата, като нѣщо специално за България, бѣ, отъ една страна, положението на селските стопани, които не могатъ да приложатъ напълно своя трудъ, понеже нѣма пазари на тѣхните произведения, а, отъ друга страна, положението на градското население, у което тѣ сѣщо голѣмо количество трудъ не може да се приложи. И това обърна особено внимание на нашитѣ гости. Искамъ да обърна вниманието, следователно, и върху този въпросъ, на който гледаме нѣкакъ си съ слѣпи очи, но който е единъ отъ най-болнитѣ въпроси въ нашата страна. Азъ не виждамъ тукъ въ този бюджетъ да се споменава нѣщо за него.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): Изобщо, бюджетътъ не си поставя тукъ задачата да се грижи за тия въпроси.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Най-накрая — понеже времето ми изтича — като гледамъ въ този законопроектъ за бюджета на фондовете имена на различни дарители, за които се споменава, че сѣ оставили свои срдства за просвѣтни цели, ще си позволя да обърна вниманието на г. министра на финанситѣ, че имаме единъ голѣмъ дарител, който е оставилъ сравнително доста много срдства за учредяване на една търговска академия, висшъ стопански институтъ въ Свищовъ. Това е покойниятъ Д. А. Ценовъ, търговецъ, родомъ отъ Свищовъ. Той подари цѣлото свое имотно състояние на държавата, при условие да се създаде тази академия. Ние се приближаваме вече къмъ втората година отъ неговата смъртъ, а тази академия не се създава. Трѣбва да признаемъ, че г. министрътъ на финанситѣ бѣше внимателенъ да ми обещае, че той ще се занимае съ този въпросъ и ще направи възможното да може академията чакъ по-скоро да се създаде, защото срдства действително има налице. Но поради многото други работи, може би нему не е останало време да се занимае повече съ това. Азъ, обаче, моля още въ този бюджетъ, понеже има и налични срдства въ банцитѣ, да се предвиди една сума за учредяване на академията и да се тури началото на това учреждение. По този начинъ ние ще насърдимъ, а ако изоставимъ тѣзи въпроси, ние ще обезсърдимъ онѣзи хора, които иматъ срдства, но сѣ безъ наследници и биха могли да се притекатъ въ помощъ на държавата въ ней-

нитѣ полезни начинания. Тази бележка само правя, като моля г. министра на финанситѣ да се съгласи да се постави началото още въ този бюджетъ, за създаването на това учреждение, толкова повече, че има налични пари. Тукъ азъ трѣбва да призная, че съмъ единъ отъ изпълнителитѣ на това завѣщание. Най-после, тия пари трѣбва да се турятъ на разположение на държавата. Азъ не смѣя да поемамъ по-нататкъ отговорността за това, какво ще стане съ тия срдства и затова свършвамъ съ една молба, съ единъ апелъ къмъ министра на финанситѣ да може да се тури начало на това учреждение още съ настоящия бюджетъ.

Като свършвамъ бележитѣ си по законопроекта за бюджета на фондовете, азъ смѣтамъ, че ние трѣбва да се приближимъ вече къмъ едно положение на нашия бюджетъ, което да изключи сѣществуването на подобни фондове. Всичко отъ тукъ трѣбва да влѣзе въ редовния бюджетъ, системно, наредъ съ другитѣ приходи и разходи на държавата. Азъ, като народенъ представителъ, живѣхъ въ онѣзи времена, когато действително можехме да оправдаемъ сѣществуването на фондовете. Макаръ и въ опозиция, азъ въ времето на управлението на покойния Стамболийски съветвахъ фондовете да се разширятъ, за да можемъ по такъвъ начинъ — понеже окоето на нашитѣ кредитори-победители бѣше твърде голѣмо и се стараше да надникне навредъ — да запазимъ нѣкои суми за нуждитѣ на страната, които иначе, въ редовния бюджетъ, щѣха да обърнатъ внимание. Тогава и министръ Недѣлко Атанасовъ и министръ Оббовъ се съгласиха съ мене да се създадатъ и засилятъ нѣкои фондове, та по такъвъ начинъ да използваме кредититѣ, които бѣха гласувани презъ време на войната и които стоеха открити въ Българската народна банка. Тогава, казвамъ, можехме да оправдаемъ сѣществуването и развитието на такива фондове, но днесъ не можемъ сторити това. Ако министрътъ не може отведнѣжъ да мине къмъ това мѣроприятие, което азъ препорѣчвамъ, нека постепено да стане. Защо, напр., да сѣществуватъ специални фондови бюджети за училищата и за други културни нужди отъ тѣ нареченитѣ по-стѣпления на общинскитѣ налози? Тѣ трѣбва да влѣзатъ въ държавния бюджетъ и тамъ ще се разпредѣлятъ приходитѣ за всички онѣзи нужди, които тукъ сѣ споменати въ този бюджетъ. Защо да сѣществуватъ специални фондове за пенсии? Ами че ние въ държавния бюджетъ имаме държавни дългове, тамъ сѣ споменати и сумитѣ, които държавата отпуска за пенсиритѣ. Приходитѣ отъ такси, които министрътъ на земледѣлието събира, и сумитѣ, които събира Дирекцията на труда за фондове при нея, защо да не влѣзатъ въ редовния бюджетъ на респективнитѣ министерства? Едно време, казвамъ, можеше да се оправдае да имаме два бюджета, за да можемъ да теглимъ пари, както казахъ, отъ различни мѣста за едни и сѣщи нужди на страната. Сега никой нѣма да ни прѣчи да ги обединимъ и положението на министра на финанситѣ ще бѣде по-добро и по-сигурно. Азъ смѣтамъ, че това нѣщо, ако тази година вече е невъзможно, трѣбва въ следващитѣ бюджети да го постигнемъ. (Рѣкоплетскания)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думатъ г. министрътъ на финанситѣ.

Министръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! На въпроса, който г. Данаиловъ повдига за завѣщанието на Ценовъ, азъ имамъ да отговоря само следното. Действително, г. Данаиловъ бѣше така любезенъ да ми представи преди единъ месецъ единъ проектъ на комитета, на който той е членъ; но тогава, както ви е известно, ние започнахме разглеждането на бюджета и азъ нѣмахъ време да го докладвамъ въ Министерския съветъ, още повече че има една достатъчно сериозна прѣчка — а именно, че комитетътъ не е превърналъ завѣщанитѣ имоти въ пари. Въ молбата си иска завѣщанитѣ имоти да се дадатъ по известна оценка на държавата; държавата да ги поеме и да има вече голѣмата грижа да ги обърне въ пари или използвава като имоти — както тя намѣри за добре — да замѣсти комитета и да изпълни завѣщанието.

Така поне азъ схванахъ онова, което искаше г. Данаиловъ отъ мене. При първа възможностъ, веднага следъ ваканцията, въпросътъ ще бѣде внесенъ въ Министерския съветъ, г. Данаиловъ, но искането Ви може още сега да се удовлетвори. Азъ не знаехъ, че комитетътъ разполага съ пари. Би могло да стане още сега, съ бюджетопрокста. Ще уведомя още тази вечеръ г. министръ-председателя, и ако той се съгласи, можемъ да предвидимъ една сума. Иначе, ако трѣбваше да се обърнатъ имотитѣ въ пари, не бѣше възможно да го направимъ още въ тазгодишния бюджетъ.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народния представител г. Димитър Джанкардашлийски. (Председателското място се заема отъ подпредседателя С. Даскаловъ)

Д. Джанкардашлийски (нац. л. П): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Каза се и отъ други оратори при разглеждането на отидилнитъ бюджетни, и при други случаи, какво у насъ най-лошото законодателстване е законодателстването по този начинъ: да се измѣнятъ дори системи и закони чрезъ бюджета. Такъвъ е случаятъ и днесъ, когато разглеждаме бюджетопроекта на фондоветъ, въ който ние виждаме, че се съкращаватъ 13 реалки, отъ които 4 въ околийски центрове, а останалитъ 9 въ различни селски центрове.

Г. г. народни представители! Ако съ закона за народното просвѣщение ние измѣнимъ системата на нашето образование и премахнемъ реалкитъ, каквито съществуватъ у насъ почти въ всички по-малки околийски градове — въпросътъ е другъ; но когато, не знамъ по какви съображения, това става чрезъ бюджета, ние не можемъ да не се учудваме. Четохъ въ вестникитъ, че съображенията за това били, какво тия реалки, които имали по-малко отъ 100 ученика, щѣли да бждатъ закрити. Търсихъ въ мотивитъ на бюджетопроекта да намѣря тия разяснения, но не намѣрихъ такива. Оставамъ съ убеждението, че тия съкращения сж направени по своему, по настояването на близки и по съображения — нѣма да бжде силно, ако кажа — да се отмѣщава на по-далечни. Разбирамъ, ако въ центъра на България, въ нѣкой градъ или селски центъръ, където въ околията има друга реалка, се съкрати една такава реалка, но азъ не мога да разбера какъ може да се закрие реалката, напр. въ Анхиало, който е единъ граничен градъ, околийски центъръ, или, напр., въ Нови-Пазаръ, който е сжщо единъ граничен градъ, или въ Елхово, който е сжщо така граничен градъ; азъ не мога да разбера какви сж били съображенията и бихъ желалъ да чуя обяснения за това отъ г. г. министритъ. Въ този моментъ азъ не зная къмъ кой отъ министритъ да се обърна, защото липсва и министъръ-председателътъ, който защитаваше бюджетопроекта на просвѣтата, липсва и министърътъ на просвѣтата, липсва и неговиятъ замѣстникъ и, като така, азъ трѣбва да говоря на васъ, г. г. народни представители — ние да си отговаряме едни на други! Отговорете ми вие: кои сж съображенията за тия съкращения, които сж направени?

В. Коевски (нац. л. П): Не ги знаемъ.

Д. Ачковъ (нез): Той иска да каже, че въ Камарата не присѣствуватъ г. г. на министритъ, чиито бюджети се разглеждатъ.

Д. Джанкардашлийски (нац. л. П): Г. г. народни представители! Ако е оправдано да се съкратятъ реалкитъ въ околии, въ центъра на които има такива, то въ околии, където има само една реалка и която се намира въ центъра на околията, да се закрие тя по бюджетни съображения — това е съ нищо неоправдано.

Г. г. народни представители! Вие знаете какъ всички се стремятъ къмъ повече и повече просвѣта. А не можемъ да имаме издигнати граждани, добри граждани, когато тѣ сж непросвѣтени. Не всички хора иматъ възможностъ и срѣдства да отидатъ да продължатъ образованието си въ срѣднитъ учебни заведения или пъкъ въ висшитъ учебни заведения. Повечето отъ гражданитъ се задоволяватъ съ тия реалки и по този начинъ тия граждани все таки ставатъ по-добре подготвени за днешното време, отколкото ония, които оставатъ само съ прогимназиалното си образование, което е задължително.

Г. г. народни представители! Ако е въпросъ да се правятъ икономии, на много други мѣста може да се направятъ икономии. Но да правимъ икономии, които възлизатъ на кръглата цифра 4 милиона лева, като отнимате най-големата придобивка на граждани, които сж дали скъпи жертви, за да се откриятъ тия реалки — приготвили сж помѣщения, готови сж да поематъ вещественитъ разходи за тия реалки, готови сж да се наговарятъ и съ още нѣщо, но да не се закриятъ тия реалки — е една несправедливостъ.

Въ гр. Анхиало, 50% отъ чисто население е инородно, а останалитъ 50% отъ населението сж изключително бѣжанци отъ Тракия и Македония, заселени въ Анхиало по държавни съображения, днесъ се отнема възможността на живѣлитъ на тоя градъ да сдобиятъ децата си поне съ 6-класно образование, каквото дава реалката. Много лоша услуга се прави на това население — говоря за бѣжанцитъ — когато се посѣга на реалката. И тѣ, понеже сж бедни хора, ще оставятъ децата си, дето се казва, слѣпи, само съ прогимназиално образование.

Ако съображенията на тия, които сж редили този бюджетопроектъ, сж били, че гр. Бургазъ е близко и че децата на тия бѣжанци могатъ да отиватъ тамъ, много горчиво сж се мамили, когато сж правили тия смѣтки, тъй като бѣжанцитъ, настанени въ Анхиало, и до днесъ още живѣятъ съ подаянията на държавата. Е добре, г-да, тия прокудени български синове, които ние сме приютили въ Анхиало, съ какво впечатление ще останатъ, когато държавата намѣри, тъкме тамъ, по бюджетни съображения, да съкращава реалката? Другиятъ елементъ, за който говорихъ — чуждитъ — както казахъ, не е по-малко отъ 50% отъ населението въ нашия градъ. Азъ не ща да обвинявамъ тия хора — днесъ тѣ се чувствуватъ вече като българи. И тѣ не се изселиха по конвенцията отъ 1925 г., както ви е известно. Но и на тия хора, които сж стари граждани на града, на плещитъ на които е паднала цялата тежестъ за издржката на общината и на училищата, тъй като тѣ сж имотнитъ граждани на града, сжщо се прави много лоша услуга съ закриването на тая реалка.

Преди нѣколко дни дойде една депутация начело съ менъ, съ градския кметъ, общински съветници, народни представители, моятъ другаръ г. Ецовъ, отъ Айтоската избирателна околия, а така сжщо и г. д-ръ Станишевъ, представителъ на бѣжанцитъ въ България, и се явихме предъ г. министъръ-председателя и г. министра на финанситъ да ги молимъ да не се закрива реалката въ Анхиало. Намъ ни бѣ обещано това. Днесъ, обаче, ние сме изненадани да видимъ, че въ бюджета е поставено на първо мѣсто закриването на реалката въ Анхиало.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): То е по азбученъ редъ.

Д. Джанкардашлийски (нац. л. П): Г. г. народни представители! Макаръ да нѣма кой да ме слуша тукъ, азъ ще помоля г. министъръ-председателя, г. министра на финанситъ и г. министра на просвѣтата — който отъ дълго време отсъствува и не можемъ да го видимъ тукъ и въ бюджетарната комисия — да се съгласятъ съ това мое справедливо искане, щото въ тритъ гранични града, каквито сж Анхиало, Нови-Пазаръ и Елхово, да се оставятъ реалкитъ, защото срамътъ ще бжде околийскиятъ центъръ, който е културниятъ центъръ на една околия, да бжде приравненъ съ кое да е село, въ което има прогимназия. Ако, г-да, вие мислите, че културата на града се състои въ това да има полиция въ него — благодаря ви. Ние сме съгласни да вземете полицията отъ Анхиало и да я пратите където ще да е — ние нѣма да плачемъ за нея; но за училището си ние ще плачемъ, ние ще протестираме! Като анхиалски граждани, азъ трѣбва да протестирамъ тукъ срещу това посегателство върху тази наша придобивка, каквато е реалката.

Толкова по тоя въпросъ. Дано бжда чутъ въ бюджетарната комисия!

Г. г. народни представители! Ще кажа още нѣколко думи и ще завърша. Не желая да ви отегчавамъ, за да дамъ време и на други господа да се изкажатъ.

Ще кажа нѣколко думи по бюджета на фонда „Анхиалски солници“. Азъ съмъ говорилъ и другъ пътъ по тоя фондъ.

Г-да! Тоя фондъ се събира въ натура отъ анхиалскитъ солопроизводители. Отъ този фондъ г. министърътъ на финанситъ пина 2 милиона лева за заплати на чиновникитъ, като бѣше обещано при едно наше бедствие да ни се възвърне поне половината, обаче останахме излѣгани. Азъ съжалявамъ, че сега го нѣма тукъ г. министърътъ на финанситъ, за да чуе това. Днесъ азъ пакъ отправямъ моята молба да ни се върнатъ тия пари, тъй като тѣ сж чисто наши срѣдства и не бива никой да отнема частъ отъ тѣхъ, а тя не е малка частъ — това сж 2 милиона лева — за други цели, вънъ отъ тия, които има фондътъ. А тия цели, на първо мѣсто, сж: укрепяване на града и солникитъ, за да бждатъ запазени градътъ и солникитъ отъ морскитъ стихии, каквито често ни спохождатъ, каквато имаме и тая година — за която целъ идвахме да молимъ да ни се възвърне нѣщо, тъй като фондътъ е изчерпанъ. Но до днесъ нищо не ни се даде.

Азъ ще апелирамъ къмъ г. министра, сега, при разглеждането на бюджетопроекта, да се съгласи да направи нѣщо за тоя градъ, като и отъ редовнитъ постѣпления по бюджета се предвиди нѣщо не само за укрепяването на града, а и за благоустройването му.

Съ тия бележки азъ завършвамъ и моля отсъстващитъ г. г. министри да се съгласятъ съ менъ. Ще отправя и къмъ тѣхъ лично молбата си, ако утре ги видя въ бюджетарната комисия.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): По „Родно радио“ тѣ ще чутъ молбата Ви.

Председателствувашъ С. Даскаловъ: Има думата народният представител г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): (Отъ трибуната) Уважаеми г. г. народни представители! Тръбва да направя една констатация — че както въ настоящия законопроектъ за бюджета на разнитъ фондове, така и въ законопроекта за бюджета на държавата, така и въ редица други законопроекти, ние законодателствуваме по различни материи, разглеждаме въпроси, които въ сщностъ сж предметъ на специални закони и, безъ да има една органическа връзка между тия закони и специалнитъ такива, ние създаваме чисто и просто единъ законодателен хаосъ. Отъ гледището на една система, това, безспорно, не може да бжде търпиво. И за да подкрепя тази си мисълъ, азъ тръбва да констатирамъ, че ние тукъ, разглеждайки бюджетопоекта на разнитъ фондове, засъгваме сщществени въпроси, свързани съ просвѣтната политика, които въпроси тръбва да намѣрятъ своето мѣсто въ закона за народната просвѣта. Тукъ говоримъ за гимназии, за общински шестокласни училища, за закриване на едни шестокласни училища — както вече уважаемиятъ г. Джанкардашлийски ви говори за закриването на непълната гимназия въ Анхило — тукъ говоримъ за откриването на други шестокласни училища. Въобще въ единъ законъ за бюджета на фондоветъ, който би тръбвало да засъгва чисто финансови въпроси, въпроси за намиране срѣдства за едни или други фондове и за тѣхното управление, ние засъгваме въпроси уредени или които би тръбвало да бждатъ уреджани, въ специални закони. Ние засъгваме въпроси, свързани съ бюджетитъ на общинитъ, съ тѣхнитъ нужди и съ тѣхнитъ задачи; ние обременяваме общинитъ съ специални данъци; и ако, отъ една страна, искаме да имъ осигуримъ известни срѣдства, отъ друга страна, изземваме тия срѣдства и парализираме проявата на каквато и да била последователна общинска политика.

Въ реда на гия мисли, азъ ще засегна чл. 4 отъ законопроекта за бюджета на разнитъ фондове. Споредъ наредбитъ на този членъ, заплатитъ на учителитъ и другитъ служители при общинскитъ пълни гимназии и шестокласни училища се изплащатъ отъ специаленъ фондъ, срѣдствата на който фондъ се получаватъ отъ ония източници, които сж посочени въ този членъ 4.

На първо мѣсто, ще привлѣка вниманието ви върху вносикътъ на отдѣлнитъ общини. Тия вносики сж предвидени въ п. г отъ чл. 4: (Чете) „Вноска отъ общинитъ въ страната, споредъ броя на населението въ тѣхъ“. Вносикитъ вървятъ въ една особена прогресия, като почнете отъ 1 л. на общински жител и стигнете до 5 милиона лева специално за Софийската община. Азъ считамъ, че този начинъ на законодателствуване, чрезъ обременяване на общинитъ да внасятъ известни суми отъ тѣхнитъ бюджети за поддръжката на учебни институти, които тръбва да интересуватъ изключително държавата, е неправиленъ. Нашитъ общини — това е изтъкнато многократно — сж въ бедствено финансово състояние. Тѣ не могатъ да задоволяватъ най-належащитъ си административни, културно-просвѣтни, благоустройствени, здравни и многобройни други нужди. Тѣ нѣматъ стабилизирани приходи; тѣхнитъ приходи сж повече или по-малко случайни. Разходитъ имъ, обаче, сж всѣкога растящи. Ето защо едвали може да се посочи въ България община, чийто бюджетъ да е уравновесенъ.

Ние систематично оголваме общинитъ отъ тѣхнитъ приходи. Въ 1931 г. ние имъ отнехме едни сравнително сигурни доходи, каквито бѣха тия отъ кринината и кантарината, и вследствие на това много общини изпаднаха въ плачевно състояние, защото, разчитайки на приходитъ отъ тѣзи източници, тѣ бѣха създали едни и други институти и следъ това се видѣха въ невъзможностъ да ги издръжатъ. Достатъчно е да ви посоча случая съ Тръмбешъ, където общината построи училищна сграда и отвори непълна гимназия, разчитайки главно на приходитъ отъ кринина и кантарина, които тамъ достигаха до 2—2½ милиона лева. Подобенъ е случаятъ съ Провадия и т. н.

Когато се искаше да се премахне този отживѣлъ доходъ, казваше се, че на общинитъ ще се осигурятъ други действителни доходи — специално доходътъ отъ данѣкъ сгради. Въ сщностъ такива доходи не имъ се осигуриха. Отъ данѣкъ върху сградитъ се дадоха на общинитъ само 30% — единъ доходъ съвършено недостатъченъ да задоволи многостраннитъ нужди на общинскитъ бюджети. Но азъ виждамъ, че сега и този съвършено недостатъченъ доходъ, за събирането на който общинитъ полагатъ грижи, имъ се отнема, защото 30% отъ него ще тръбва да се отдѣлятъ за засилването на фонда за издръжка на общинскитъ гимназии и шестокласни училища. И забележете, че по-рано, както ви казахъ, на общинитъ се дадоха

само 30% отъ данѣка върху сградитъ, а сега отъ тѣзи 30% се взематъ 30% — значи, оставатъ 20% за нуждитъ на общинскитъ бюджети.

Азъ считамъ, г. г. народни представители, че този начинъ на законодателствуване — да се засили единъ фондъ за сметка на дезорганизирането на срѣдствата, необходими за поддръжката на общинитъ — е пакостенъ. Общинитъ веднѣжъ завиная тръбва да затвърдятъ своето финансово положение. Тѣмъ тръбва да се осигурятъ постоянни, реални доходи, за да знаятъ тѣ на какво могатъ да разчитатъ и, съобразно съ това, да задоволяватъ своитъ нужди. Защото общината е основната единица, въ която ще тръбва да намира задоволяване културно-стопанскитъ, просвѣтнитъ животъ на нашия народъ. Задачитъ на общинитъ ставатъ все по-сериозни и по-сериозни въ различнитъ прояви на нашия общъ животъ и въ живота на отдѣлния гражданинъ. Ние тръбва да отиваме къмъ децентрализация и да дадемъ на самоуправлението, за което се говори въ чл. 3 на конституцията, реаленъ, действителенъ животъ. Въмсто това, самоуправлението систематично се газии и общинитъ все повече и повече ставатъ чисто и просто поддѣление на администрацията, поставятъ се въ органическа и служебна зависимостъ отъ централната администрация. А това е извънредно пакостно.

Ние виждаме, следователно, че, пропедирайки по този начинъ, ние създаваме едно анархистично състояние.

Но когато се говори за общинскитъ гимназии и шестокласни училища, ще повторя, че въпросътъ за това какъ тръбва да има такива учебни заведения, какъ тръбва тѣ да бждатъ уредени и съ какъ ще се набавятъ срѣдства за издръжката имъ, тръбва да бжде разрешенъ въ закона за народната просвѣта. По този поводъ ще си позволя да кажа, че, по съображения на локаленъ патриотизъмъ, по съображения да се защищаватъ чисто локални интереси, въ много случаи се отварятъ гимназии тамъ, където нѣма условия за такива; отварятъ се и шестокласни училища тамъ, където въ сщностъ липсва належаща нужда отъ такива училища, свързана съ живота и съ поминѣта на населението. Въ това отношение ние тръбва веднѣжъ завиная да вземемъ становище и да опредѣлимъ ролята на гимназията и ролята на прогимназията.

Безспорно, задължителността на образованието тръбва да се отнася до свършването на прогимназиалния курсъ, а гимназията тръбва да бжде етапъ къмъ академическо, висше образование. Свършването на гимназиално образование не може да бжде самоцель, защото този, който свърши гимназия, не може, чрезъ образованието, което добива тамъ, да осигури що-годе своя животъ. Ето защо азъ сѣмтамъ, че отварянето на шестокласни училища, щомъ тия училища не могатъ да насочатъ къмъ висше и къмъ гимназиално образование, е неправиленъ начинъ на процедиране, който не може да даде добри резултати. Този, който свърши шестокласно училище, не може да отиде нито къмъ занаятъ, нито къмъ нѣкакъвъ другъ поминѣкъ, нито къмъ работо; той не може да отиде и къмъ академията; той остава по срѣдата, остава единъ елементъ, който ще тръбва да отиде къмъ партиитъ, за да си осигури едно що-годе сщществуване чрезъ партизански домогвания. Тия хора оставатъ срѣлъ пътя и нѣматъ възможностъ да отидатъ напредъ, за да си осигурятъ сносенъ животъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Шоповъ)

Макаръ засъгването на тия въпроси при законопроекта за бюджета на разнитъ фондове да звучи нѣкакъ странно азъ се спирамъ на тѣхъ, защото сж поставени именно въ този законопроектъ. Връщамъ се върху мисълта, че набавянето на срѣдствата за този фондъ чрезъ обременяването на общинитъ е една пакостна система. Разглеждайки чл. 4 отъ законопроекта, азъ тръбва да отбележа, че въ сщностъ по-големитъ общини въ България сж обременени съ непосилни тежести, а специално Софийската община, съгласно предвидената прогресия на облагане, тръбва да внася въ фонда за издръжката на общински гимназии и шестокласни училища една сума отъ 5 милиона лева. Ние законодателствуваме въ много случаи безъ достатъчно проучване на въпроситъ, които се засъгватъ. Всѣкога, когато тръбва да се намѣрятъ едни или други приходни източници, ние систематично отиваме къмъ общинския бюджетъ; единъ процентъ върху общинския бюджетъ за еднѣква си цель, два процента върху общинския бюджетъ за друга цель. И когато разгледаме единъ градски или селски общински бюджетъ, ще видите, че голѣма частъ отъ приходитъ, които могатъ съ извънредно голѣма мѣжнотия да се събератъ по тия бюджети, въ сщностъ се разпиливатъ по разни фондове, които въ много случаи не оправдаватъ целитъ, за които сж предназначени. И по такъвъ начинъ общественитъ животъ,

който трябва да намъри своето задоволяване чрез сръдствата на бюджета на общината, и неговите непосредствени задачи не могат да бъдат удовлетворени.

Специално към Столичната община ние никога не сме проявили каквито и да било бдителни грижи, а това трябва да се направи, защото столицата на България не е един град, интересуваш само своите жители, а и цяла България, която, като общност, трябва да проявява специални грижи към българската столица, защото — тъй както мнозина сполучливо са се изразявали — столицата на България, това е нейният приеман салон. Столичните граждани чрез сръдствата, които дават на Столичната община, има да задоволяват, освен непосредственият нужди, които те имат, още и редица други нужди, които ползват само държавата. Въз това отношение, за да не отивам далеч, трябва да ви кажа какво става в Югославия, напр., какво става в Ромъния. В държавния бюджет на Югославия се предвижда една помощ, една субсидия за Българска, която достига близо до 1 милиард лева. В Ромънския държавен бюджет така също се предвижда една грамадна сума, която е предназначена за нуждите на града Букурещ. У нас се прави тъкмо обратното. Единственият сигурен източник, доходен, в Столичната община са известни общински предприятия, най-доброто от които е трамвайът. Освен това тя получава 30% от данъка върху сградите. Сега върху този 30% сбор ние на нова сметка поставяме и вземаме от него 30%. Това дава една сума над 20 милиона лева. Друга сума за същата цел — пак за издръжка на тези общински училища — възлиза на близо 5 милиона лева. Ако държавата, следвайки своята погрешна, според мене, просветна политика, намира че трябва да се поддържат общински шестокласни училища и прогимназии, тя би трябвало да намъри и съответните сръдства за тяхната издръжка. Но това рът за издръжката на тези общински шестокласни училища да пада върху Софийската община в един грамаден процент, това не само е несправедливо, но говори за една законодателна непоследователност, която не би трябвало да се допуска.

Ето защо, за съгласи ги тези въпроси, аз ще моля народното представителство да не одобрява наредбите, които се съдържат в чл. 4, буква „г“, на разглеждания законопроект. И звучи като един странен парадокс фактът, че в миналата редовна сесия ние гласувахме закон за облекчение на общините, ние се помъчихме да съкратим разни фондове, които обременяваха общинските бюджети, ние искаме да групираме разни селски общини в едно, за да съкратим административните и др. разходи, ние въобще си зададохме за задача тогаз да можем щогоде да осигурим една бюджетно равновесие на общините и, след като прокарахме този закон — палиативен, с който уж искаме да облекчим общините, аз виждам днес един закон за бюджета на различните фондове, с който съвършено неоснователно обременяваме общините. Каза се няколко пъти от това място (Соци министрите) и се повтаря вече като един дотегващ рефрен, че ние трябва веднъж завинаги да излезем с един закон за общините, материалит за който закон са почти готови, за да се види на каква могат да разчитат те, кои са техните приходи източници и какви са техните нужди, та, веднъж осигурени в това отношение, да могат да изпълняват своите задачи. Досега абсолютно нищо друго не виждаме, освен законодателни импровизации и хрумвания почти в всеки един представен тук на разглеждане законопроект. Но система, проучване, компетентност не се вижда.

Аз събръщам вниманието ви върху тези въпроси, защото тук може да се погледне леко на тях. Но когато нашите решения ще трябва да се прилагат от съответните общини и когато бирниците ще трябва да търсят в касите на тези общини ония фондове, които ние тук предвиждаме за издръжката на повече или по-малко безполезни общински шестокласни и пълни гимназии, тогава ще се види всичкият ужас, всичкият тежък реализъм на онова положение, в което ние не само поставяме, но злопоставяме общините.

Ето защо, привличайки вниманието ви върху това положение, аз намирам, че трябва да се тури веднъж завинаги край на онова вмъштелство от страна на държавната власт въ чисто самоуправителните функции на общините и главно в техните бюджети, което ги разстройва. Защото нашата дейност тук от няколко години наред е имала своето отражение не в един положителен резултат, а в едно систематично разстройство на общинските бюджети. Веднъж отнемат един

приход, втори път отнемат други приходи, трети път им даваме частички от няколко приходи, а четвърти път същият тези приходи, които сме им дали, ги отнемат под една или друга форма.

Считам, че тези бележки трябва да привлекат вашето внимание, защото те се отнасят до един сериозен въпрос.

Тук, въ свързка пак с закона за бюджета на различните фондове, аз трябва да констатирам, че въ забележката към чл. 9 от същия закон действително се отговаря на една нужда — да могат нашите читалища, които вършат, безспорно, една културно-просветна и полезна дейност в селото и в града, да си осигурят щогоде известни приходи. Читалището у нас трябва да бъде подкрепено. Читалищният съюз също така трябва да бъде насърчен. Обаче и там, както въ много други културно-просветни сръдства, където се работи за повече свѣтина, за повече просвета, ние не правим всичко възможно, за да насърчим ония идеалисти, които искат да бъдат радатели на просвѣта, на свѣтина. Аз одобрявам напълно това, че се осигуряват щогоде приходни източници на тези читалища чрез използването на кинематографит, като им се дава възможност да дават кинематографически представления, освободени от акциз, от такси и др. Въ това отношение, макар че наредбата, която се съдържа тук, не би трябвало да има своето място тук, а специално трябва да я има въ закона за читалищата и въ закона за кинематографит, макар че тук, казвам, съвършено неумѣстно е засегната тази материя, но понеже сме въ този хаос от въпроси, които се разрешават въ този законодателен тюрлю гювеч, аз трябва да кажа, че това е добре, че поне тук се е обърнало внимание на един сериозен въпрос.

Същото ще кажа, че добре се прави, като се насърчава и Българският киноуниверситет, чрез който България успя да влезе въ културни връзки с съответните организации въ чужбина. Отдавна вече там съществуват киноуниверситети и те вършат една полезна просветна дейност чрез киното, главно чрез подбора на ония добри, поучителни, културни и стопански филми, които се дават. От 5 години Българският киноуниверситет води една борба, за да стъпи на краката си. Професор Златаров и други господа застанаха начело на тази инициатива и трябва да констатирам, че тя закрепва. Помощта, която ще им се осигури чрез наредбата, съдържаща се въ забележката към чл. 9, ще бъде, безспорно, помощ напълно оправдана. Въ това отношение ние трябва да положим специални грижи, за да могат нашите читалища главно да си осигурят повече сръдства.

И сега, когато радиото е вече достъпно почти въ всички сръди на Запад, нашите грижи трябва да бъдат да може въско читалище да се снабди с един радио-приемник, за да може чрез това да се открие една широка всенародна трибуна, която да се слуша въ най-затътеното село. Днес вие говорите въ София, днес се говори въ Народното събрание, ...

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Ще предават ли и речите на опозицията?

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Моля Ви се! — ... туй, което се говори въ София, туй, което се говори въ Университета, туй, което се говори от една просветена катедра, може да бъде слушано и въ най-затътеното село и приятелит на селото трябва да насърчават нашите читалища, за да могат да се свържат те с тези връзки, с културата, с просвѣтата.

Можете да си представите онова любознателно селско население, което се е събрало предъ преподавателя и слуша една или друга реч, просветена, компетентна, на човѣк, който по никой начин не би могъл да отиде въ селото.

Помощта, която се даде на Българския радиосъюз преди няколко дена, намира, безспорно, своето оправдание. Време е вече да не се счита, че радиото е един лукс. То е една културна нужда; то става вече една нужда, чрез която се отговаря на едно издигнато ниво на нашето гражданство.

И за да разберете какъ другите се гледа на тази нужда, трябва да отбележа следния факт.

Въ наредбите на чл. 666, ми се струва, от гражданското съдопроизводство са изброени ония вещи, ония предмети, ония имоти, които не могат да бъдат предмет на секвестър за дълг. Въ Германия, между тия вещи, които не могат да бъдат предмет на секвестър за дълг, влиза и радиоприемателът. Забележете къде са хората там, а къде сме ние! Да ви кажа ли къде сме ние? Ние сме още въ закона от 1920 г. по тази материя,

а този закон наказва съ тъмничен затвор, съ глоба до 5.000 л. и съ изземване на радиоприемника всички единци, който има радиоприемник без позволение. И когато ще се пише историята по този въпрос, ще се отбележи, какъ ние боязливо, страховито сме гледали на радиото, като на нещо чудовищно, опасно; ще се отбележи като един странен, за да не кажа чудовищен куриоз, този факт: докато другаде се мъчат да улеснят, да направят възможно, щото всички единци, или на 10, или на 100 души един, да има радиоприемник, ние третираме като престъпникъ всички единци, който се е снабдил съ радиоприемник без позволение. Странно! Това, отговаря на онова ниво, на което сме били ние тогава, когато сме законодателствували въ 1920 г. по тази материя, ниво, на което още стоимъ съ сѣщия законъ отъ 1920 г.

Сега е време, г-да, по този въпрос да обърнемъ вече друга страница, а тази да минемъ като един исторически куриозъ, за да можемъ и ние да влѣземъ въ връзка съ културния животъ, да направимъ необходимото, за да можемъ да задоволимъ една елементарна културна нужда.

Въ това отношение азъ намирамъ напълно оправдателни улесненията, които се правятъ на читалищата, за да могатъ тѣ да се снабдяватъ съ сѣдства, чрезъ които, както казахъ, биха могли да задоволятъ нуждитъ за просвѣта и тия, за които токущо говорихъ.

Въ резюме и въ тази зала, въ която не съ особенъ интересъ се слушатъ тия нѣща, . . .

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Ние слушаме съ голѣмъ интересъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): . . . нѣмайки охота да говоря тукъ, гдето туй, което се казва, минава и заминава надъ главитъ и надъ банкитъ, азъ бихъ ви молилъ, когато ще разглеждате този въпросъ въ комисията, да пощадите бюджетитъ на селскитъ общини; да оставите общинитъ спокойни, за да могатъ тѣ да вършатъ своята си дейностъ, безъ да разстройватъ тѣхнитъ бюджети. А това, което се прави съ цитирания вече чл. 4, пунктъ „г“, е отъ естество да разстрои бюджетитъ на общинитъ, да внесе единъ елементъ на несигурностъ въ тѣхъ и на тревога въ общинскитъ управления.

Азъ смѣтамъ, че специално въ туй отношение Столичната община трѣбва да бѣде пощадена, защото тя носи товара на много държавни нужди и, вмѣсто да бѣде подкрепена, както другата подкрепятъ столичнитъ общини, ние не би трѣбвало да я обременяваме съ нови тежести.

С. Патева (з): Съ кои тежести я товаримъ? Тя изплатува облаги отъ цѣлата страна.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Съ тѣзи бележки азъ смѣтамъ, че изпълнихъ своя дългъ, привличайки вниманието ви върху въпроситъ, които засегнахъ. (Ръкоплѣскания отъ говориститъ — крило Цанковъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг. Ц): Нѣма смисълъ да се приказва. Нѣма министри, нито депутати, които да слушатъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Макаръ накратко, ще направя нѣколко бележки въ връзка съ законопроекта за бюджета на фондоветъ.

Най-напредъ ще се спра на единъ фондъ, който въ последно време добива особено голѣмо обществено значение — така наречениятъ фондъ за обществени бедствия. Вие знаете, г. г. народни представители, че този фондъ за обществени бедствия бѣше създаденъ следъ страшното катастрофално землетресение въ 1928 г. въ Южна България. Съ това се тури едно добро начало. Първоначално имаше единъ облогъ отъ 20% върху прѣжитъ данѣци, който бѣше времененъ, но впоследствие, като се намали размѣрътъ му на 10%, той си остана като постояненъ облогъ. Този фондъ е отъ голѣмо значение за нашето селско стопанство и, безспорно, ние ще трѣбва да се замислимъ даже да подсигуриимъ и увеличимъ неговитъ сѣдства. Зашто виждате, че въ последнитъ години имаме много случаи, когато, поради стихии, чалгънъ и др., реколтата е унищожена често пѣти съ 100% и населението, което денонощно работи презъ цѣлата година, често пѣти остава безъ да може да подсигури дори коравия залѣкъ хлѣбъ на своитъ семей-

ства. Явява се въ случая нужда държавата да подпомогне бедствуващитъ. И действително, тя въ нѣкои случаи се отзова на тая нужда, обаче нуждитъ сѣ далечъ по-големи отъ възможноститъ, съ които държавата разполага да подпомогне бедствуващото население съ сѣдствата на този фондъ. Съ закона за облекчаване на длъжницитъ и заздравяване на кредита ние решихме, съ сѣдствата на сѣщия фондъ да подпомогнемъ и длъжницитъ, сключили заеми за възстановяване на своитъ жилища въ земетръсната област, като изплатимъ лихвитъ на тѣхнитъ заеми, сключени за тази целъ до 1 януарий 1931 г., които лихви възлизатъ на 6 милиона лева.

Азъ бихъ желалъ да бѣде тукъ г. министърътъ на финанситъ, за да обърне вниманието му върху едно положение, което бѣше предвидено още въ началото, при гласуването на закона за облекчаване на длъжницитъ и заздравяване на кредита. Виждаме, че днесъ има случаи, когато действително хора, които сѣ пострадали отъ земетресението и които сѣ сключили такива заеми, не могатъ да се ползватъ съ даденитъ отъ закона облекчения, поради това, че той не е достатъчно ясенъ и прецизенъ въ известни свои постановления. Ето защо би трѣбвало г. министърътъ на финанситъ да се съгласи да направимъ едно измѣнение въ сѣщия законъ за облекчаване на длъжницитъ и заздравяване на кредита, като се конкретизираме по-добре, като се سپремъ по-подробно върху ония негови постановления, които опредѣлятъ кои лица отъ земетръсната областъ могатъ да се ползватъ отъ облекченията му.

По-нататѣкъ, въ връзка съ фонда за общинскитъ гимназии, азъ има да направя само една бележка. Днесъ, когато финансовото положение на българския народъ е така стѣснено, ние ще трѣбва да направимъ всичко възможно, щото просвѣтата да бѣде по-евтина. Отъ друга страна пѣкъ, ние виждаме, че ежегодно ще трѣбва да увеличаваме разходите по Министерството на просвѣтата. Отъ една страна ние имаме нужди, които ежегодно нарастватъ, а отъ друга страна, имаме стѣснено финансово положение. Все пакъ, ние ще трѣбва да се замислимъ и да намѣримъ сѣдства отъ тамъ, дето такива има, за да можемъ да задоволимъ нуждата отъ просвѣта на българския народъ.

Искамъ да се спра, г. г. народни представители, върху фонда „Общински налози“. Източникитъ на този фондъ, който възлиза на една почетна цифра отъ 230.000.000 л., сѣ отъ облози върху стоки, които се внасятъ отъ вънъ, и върху стоки, които сѣ отъ мѣстенъ произходъ. Фондътъ „Общински налози“ е нареченъ така, защото нѣкогашното предназначение на сѣдствата, които се събиратъ по този фондъ, бѣше да се разпредѣлятъ между всички общини въ България по равенъ дѣлъ, споредъ броя на населението. Обаче въ 1924 г. законътъ за общинскитъ налози бѣше измѣненъ; въ 1927 г. сѣщо така стана едно измѣнение, като се направи едно съвършено ново разпредѣление на този фондъ. Ние виждаме, че отъ неговитъ приходи, възлизащи общо на 230.000.000 л., 5% се отдѣлятъ за довършване старата сграда на Министерството на финанситъ и други негови сгради и само 15% се отдѣлятъ за всички общини въ България — за фондъ „Заеми на общинитъ за водоснабдяване, освѣтление и благоустройство“ — а 80% отиватъ, подъ форма на заемъ, за задоволяване нуждитъ на столица София.

Но азъ искамъ да привлѣка вниманието на г. министра на финанситъ върху това, че между другитъ ресурси, отъ които фондътъ „Общински налози“ черпи своитъ приходи, е и общинскитъ налогъ върху материалитъ, отъ които се вари ракия. Г. г. народни представители! Всеизвестенъ е фактътъ, че ценитъ на нашитъ лозарски произведения спаднаха катастрофално. Затова и ние гласувахме вече на два пѣти законъ, съ който намаляваме акциза върху материалитъ, отъ които се вари ракия, а сѣщо така и върху виното. Обаче, следъ като намалихме вече на два пѣти акциза за тѣзи материали и, отъ 90 ст. го направихме на 30 ст., подиръ тѣзи 30 ст. върви единъ скритъ данѣкъ, какѣвто е общинскитъ налогъ. Фактически днесъ за 1 литъръ материали, отъ които се вари ракия, ние плащаме не 30 ст., а като се прибавятъ и 40-тѣ стотинки данѣкъ за фонда „Общински налози“ — 70 ст. Ако се направи по-точна смѣтка, ще се види, че този данѣкъ е непоносимъ. И вие ще видите, че често пѣти стопанитъ, които иматъ материали за варене ракия, сѣ принудени да ги захвърлятъ, не пристѣпватъ къмъ тѣхното изваряване, за да не плащатъ 70 ст. на литъръ материалъ: 30 ст. акцизъ плюсъ 40 ст. за фонда „Общински налози“. Азъ бихъ молилъ г. министра на финанситъ да помисли по този въпросъ и да направи потребното, защото сега

този общински налогъ се явява като скритъ и много тежъкъ данъкъ за селскитъ стопани, за лозаритъ-производителите.

Отъ друга страна, въ разходната частъ на бюджето-проекта на фонда „Общински налози“ виждаме едно доста широко разполагане съ срѣдствата, съ постѣпленията, които този фондъ дава. Следъ като се отдѣля една грамадна частъ — 173 милиона лева — отъ срѣдствата на този фондъ, която отива въ приходъ на фондвата смѣтка „учителски заплати“, по-нататъкъ се предвижда разходъ за управлението на фонда, а още по-нататъкъ, въ § 18 на бюджетопроекта за фонда — стр. 28 — виждаме да се предвижда една много голѣма сума, 11½ милиона лева, за довършване старата сграда на Министерството на финанситъ и за обзавеждане, за покупка, постройка, доплащане, ремонтване и довършване здания за митници и данъчни управления, както и за изплащане отчуждени мѣста за сѣщитъ и пр. Тогава, когато имаме единъ общъ повикъ за икономии, тогава, когато въ всички бюджетопроекти, които минаха, бѣхме най-сѣщпи и най-строги по отношение разходитъ за строежъ, защото нашето положение днесъ е такова, че мѣчно можемъ да се впуснемъ въ едно на широка нога разполагане съ срѣдства за строежъ, струва ми се, че сѣщата мѣрка трѣбваше да приложимъ и по отношение на този фондъ. А, както казахъ, тукъ се предвижда 11½ милиона лева разходъ по строежъ, закупуване мѣста и пр. Отъ друга страна, тогава, когато ние навсѣкжде намаляваме персонала, дори и тамъ, където не би трѣбвало да се посѣга, тукъ, въ бюджетопроекта на фонда „Общински налози“, виждаме едно увеличение на личния съставъ съ 20 души. Азъ не зная какви сѣ били съображенията на г. министра на финанситъ, за да предприеме такова голѣмо увеличение на този персоналъ, отъ 34 души, колкото е билъ миналата година, да стане 54 — съ 20 души да се увеличи. Азъ разбирамъ мисълта на г. министра на финанситъ, че ще трѣбва да се действува нѣкакъ по-ефикасно за събирането на тѣзи срѣдства, но отъ друга страна пъкъ не бива за смѣтка на това да се увеличава тукъ персоналътъ едва ли не съ 30—35% въ сравнение съ миналогодишния.

Накрая азъ ще искамъ да задамъ на г. министра на финанситъ и другъ единъ въпросъ: защо между стокитъ отъ мѣстенъ произходъ, които се облагатъ съ общински налогъ, който е източникъ на този фондъ, сѣ поставени и тютюневитъ издѣлия? Искамъ да напомнимъ на г. министра на финанситъ, че миналата година, въ закона за засилване приходитъ на държавата, ние предвидѣхме между другото да дадемъ на пушачитъ, за които пушенето е станало като страсть, като порокъ и които нѣматъ 5 л. за кутия цигари III качество, понеже сѣ въ стѣснено положение, рѣзанъ тютюнъ. Това нѣщо го узаконихме. Бихъ молилъ г. министра на финанситъ да каже, кои сѣ неговитъ съображения за неприложението на този законъ, влѣзълъ въ сила, следъ публикуването му въ Държавенъ вестникъ? Защо не е приложилъ тая мѣрка още?

Дѣлажа да подчертая между другото и това, че сега пжтътъ на контрабандата още не е пресѣченъ, макаръ че това ще да е било съображението на г. министра на финанситъ да не приложи тая мѣрка. Отъ друга страна ние нанасяме страшна вреда на здравето на българскитъ граждани, които, поставени днесъ при много трудни условия на живота, често пжти сѣ принудени да пушатъ лошъ краденъ, контрабандиранъ тютюнъ, да си правятъ цигари отъ вестници и пр. и пр. Та ми се струва, че ако тая мѣрка бже приложена, не само фискътъ нѣма да пострада, но ще има поне сѣщитъ приходи, които сега получава отъ разнитъ бандероли за цигари и пр., ако не и повече.

На края ще искамъ да спра вниманието ви, г. г. народни представители, върху фонда „Епизоотии“ — единъ фондъ, пълненъ съ смисълъ и значение. Неговитъ скромни приходи — 23 милиона лева, колкото се предвиждатъ за напредъ, постѣпватъ непосредствено отъ самитъ производители, отъ самитъ скотовъдци, които безспорно сѣ най-пжко заинтересовани отъ него. Отъ стотинкитъ, които се взематъ подъ форма на такси при всевъзможни случаи, при продажба на добитъкъ и пр., се събиратъ въ този фондъ 20 и нѣколко милиона лева, които се изразходватъ съ огледъ на правилата на закона за санитарно-ветеринарната служба, а сѣщо така съобразно правилника за фонда „Епизоотии“. И сега виждаме, че на много мѣста имаме построени сгради за ветеринарни лѣчебници такива хубави, каквито медицински амбулатории нѣма. Азъ смѣтамъ, че Дирекцията на народното здраве би трѣбвало да вземе примѣръ отъ този фондъ, за да създаде и тя специаленъ фондъ, та покрай ветеринарнитъ лѣчебници, които никнатъ тукъ-тамъ изъ българскитъ села, да се построяватъ сѣщо така и медицински амбулатории.

Искамъ сѣщо така да спра вниманието на г. г. народни представители и върху една долнопробна демагогия, която се прави отъ нѣкои господа отъ опозицията всрѣдъ населението. На много мѣста най-безогледно и най-повърхно се подхвърля, че днесъ, когато управлява блокътъ, сме стигнали дотамъ, че сме наложили данъкъ и на кучетата.

Г. г. народни представители! Наистина, който погледне повърхностно, ще види, че тоя облогъ е отъ естество да дразни. Но когато имаме предъ видъ, че по миналогодишния бюджетъ на фондоветъ е билъ наложенъ облогъ по 2 л. на куче, и че тая година тая такса не се предвижда, азъ искамъ да отбия тая долнопробна критика, която се прави отъ нѣкои господа, и да се разбере каква бѣше целта на таксата 2 л. на куче, която бѣхме сложили миналата година и кжде отиватъ тия срѣдства. Преди всичко, по изчисленията въ България имаме 2 милиона кучета. Често пжти стопанитъ държатъ повече кучета, отколкото имъ сѣ необходими. Налага се, следователно, единъ по-голѣмъ контролъ въ това отношение, защото кучетата сѣдни отъ най-лошитъ разсадници на болестята бѣсъ. Имаме много случаи, особено презъ последната година, на заболявания отъ бѣсъ на хора, които, безспорно, трѣбва да се лѣкуватъ, трѣбва да взематъ предварителни мѣрки, да харчатъ маса срѣдства. Ето една отъ причинитъ да се постави тая такса отъ 2 л. на куче, за да се постави подъ контролъ броятъ на кучетата у всѣки стопанинъ и се оставятъ на всѣки стопанинъ толкова кучета, колкото му сѣ необходими. А съ тия малки срѣдства, които ще се събиратъ отъ таксата 2 л. на куче, ще се пълнятъ каситъ на тоя фондъ, който дава възможност, не само да се строятъ ветеринарни лѣчебници, но и да се заплащатъ умрѣлитъ и убити добитъци, боледуващи отъ заразни болести, съгласно закона за борба съ эпизоотитъ и съгласно гласувания правилникъ за приложението на тоя законъ, а сѣщо така да се даватъ отъ тоя фондъ безплатни лѣкарства за болния добитъкъ на беднитъ селски стопани.

Следъ тия бележки, които направихъ, ще моля г. министра на финанситъ да се съгласи, където е възможно, да направимъ известни корекции, за да можемъ, съобразно съ положението, въ което се намираме, да дадемъ по възможностъ по-реаленъ и по-целесъобразенъ бюджетъ на фондоветъ. (М. Бечевъ и други отъ мнозинството ржкоплѣскавъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Кирчевъ.

С. Кирчевъ (з. Ст. В): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ бюджета на разнитъ фондове, и специално по училищния фондъ, се съкращаватъ 13 непълни срѣдни училища. Съображенията, за да станатъ тия съкращения, както се вижда, сѣ да се постигнатъ известни икономии, къмъ които днешното правителство се стреми. Обаче за забелязване е това, че икономитъ се правятъ точно тамъ, където не бива да се правятъ. Заради една икономия отъ 3 милиона лева годишно трѣбва да се закриятъ 13 просвѣтни гнѣзда, 13 училища, които разнасятъ просвѣта всрѣдъ едно население не по-малко отъ 300 хиляди човѣка. Съ съкращаването на тия училища се прави недостѣпно просвѣтното дѣло за селото, защото населението въ селата, при днешното обедняване, едва ли ще може да изпраща своитъ деца да учатъ въ по-далечни мѣста, въ градоветъ, където естествено и намѣститъ сѣ по-сѣщпи, и храната е по-сѣщпи и учението на децата става невъзможно.

Едно време, при земеделското управление, когато бюджетътъ на държавата бѣше по-малъкъ, можахме да създадемъ не само толкова реалки, колкото сѣ днесъ, но много повече, една частъ отъ които носе се закриха. Обаче сега пакъ се посѣга върху просвѣтното дѣло. Селото не бива да се оставя безъ просвѣта. Не бива да се затварятъ училищата, понеже нѣкои се опасаватъ, че имало много интеллигентни, много учени хора, които били безработни и се стремѣли къмъ партиитъ, а съ това се било всѣвало развала. За селото трѣбва просвѣта, защото земеделското производство не е единъ тѣй простъ занаятъ, както се мисли отъ мнозина, че трѣбвало неграмотни хора да работятъ тамъ, за да произвеждатъ. Земеделнието, съ неговитъ клонове, като занаятъ, иска намѣсата и на по-учени хора, та затова нѣкои, които свършватъ III класъ, отиватъ въ срѣдни земеделски училища и курсове и се подготвятъ, за да бждатъ добри упжтвачи въ земеделското производство. Нека не се правятъ отъ тамъ икономии, защото не е тамъ най-сполучливото мѣсто, отъ където правителството трѣбва да почне да прави икономии.

Трѣбва да кажа нѣколко думи за такситъ, които се взематъ. Тѣзи такси, при днешното положение, правятъ

недостъпни училищата за децата на сръдната ръка хора. Заможният може да внасят таксите по 500 и по 1.000 л., бедният се освобождават от плащането на такси, обаче има един друг слой, това сж сръдните земледълци, сръдните стопани, които нито могат да платят, нито могат да се ползват като бедни от освобождаване от такса. При туй положение днес на безпаричие, на бедността, тй не могат да пратят своите деца да се учат. По този начин просвътата се монополизира за богатит, за заможнит. Може би ще ми се каже: вие хем искате да останат реалжит, хем искате да се намалят таксит; от къде ще се намърят сръдства? Г. г. народни представители! Има пжтица, по които може да се набавят сръдства. И, ако аз се изказах снощи за намаление на таксит, то е защото въ земледълско време сж един малък бюджет ние можахме да издържаме държавния апарат изцъло, сж неговит разклонения, без да приключваме с дефицити. Азъ мисля, че и сега могат да се намърят други облози — да се обложи там, където не е обложено и да се обложи това, което може да понесе облог. По този начин ще се получат приходи и нма да се смущават училищата и други най-необходими сервиси на държавата.

Стабилитетът на учителството, за който много често се приказваше, е напълно унищожен. Учителит се гонят било затуй, защото били комунисти, било защото били фашисти. И азъ тръбва да кажа, че днешното правителство продължи политиката на гонение на учителит комунисти, но сжщевременно то допуша въ училищата друга крайност — фашизма. И тя се насажда не само всрѣд учителит, но се насажда и всрѣд учащата се младеж. Срещу тази крайност правителството е пасивно, не взема никакви мърки. Гонят се учителит, които сж по-свъѣстни и които могат да реагират.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Посочете нѣкой примѣръ.

С. Кирчев (з. Ст. В): Мога да ви посоча.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Кои свѣѣстни учители реагират и се гонят?

С. Кирчев (з. Ст. В): Ще Ви посоча. Ловешкия околийски началник, когото уволняват затуй, защото нѣкои ученици сж викани да се кълнат, да ги правят фашисти.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Думата е за учители.

С. Кирчев (з. Ст. В): Учителът волею-неволею ще върви заради хлѣба. Той тръгна още следъ 9 юний.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Къде тръгна, къде свърши — „9 юний“!

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Малко ли учители се уволниха по чл. 70?

С. Кирчев (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Фондът „Обществени осигуровки“ е дѣло пакъ на земледѣлското правителство. Отъ земледѣлско време още се създаде законътъ за общественит осигуровки, сж който се целѣше постепенно увеличението на тоя фондъ, да може да стане достатъченъ, щото да обгрне грижитъ за подпомагане и пенсиониране не само на работницит, но да стане действително обществен фондъ, да може да обгрне и селянит-земледѣлци. Защото, г-да, земледѣлецътъ и той е труженикъ въ полето на труда; той работи дори много повече, за него нма 8 часа, за него нма мърка. И когато държавата търси отъ него да вземе, взема и последната стотинка. Този законъ тръбва да се разшири, като фондътъ „Обществени осигуровки“ обгрне и земледѣлца-стопанинъ, да се ползува и той отъ различнит осигуровки — „майчинство“, „болестъ“, „злополука“ и пенсия, поради престарѣлост.

М. Бечев (д): Не е лошо да се направи това и за занаятчията, и за еснафа.

С. Кирчев (з. Ст. В): Да, да.

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Когато е въпросъ за една помощ, селянинътъ би се съгласилъ да плати единъ данъкъ повече, но да има сигурна помощ.

М. Бечев (д): Заслугата на българския еснафъ е историческа, и щомъ сме рекли да даваме, да дадемъ, стига да има пари.

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Той (Сочи С. Кирчевъ) иска да каже, че фондътъ „Обществени осигуровки“ не е въ пълната смисълъ на думата „общественъ“. Той казва, че този фондъ тръбва да засегне всички, безъ разлика.

С. Кирчев (з. Ст. В): Азъ мисля, че народното представителство, което изхожда отъ селата, тръбва да вдигне гласъ на протестъ срещу съкращенията на училищата. Тй не би тръбвало да се намалят, защото тй сж фенерит, тй сж свѣтилницит въ селото.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Дебатит сж прекратени.

Има думата г. министърътъ на финансит.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! И по бюджетопоекта на фондовѣт се развиха дебати, както и по другит бюджетопоекти, като се направиха нѣкои по-специални бележки по закона за просвътата и по закона за общественит осигуровки, независимо отъ бележит, които направи г. Данаиловъ по отношение на приходит и т. н. Мисля, че нма защо да се впускамъ да приповтарямъ сжщит отговори, които вече съмъ давалъ. На една бележка, обаче, ще тръбва да отговоря.

Протестира се, че тази система, да се внася отдѣленъ бюджетъ за фондовѣт, ще тръбва вече да престане; че тя е вече отдавна отживѣла времето и че, ако въ миналото е имала оправдание днесъ тя нма такова и тръбва да има единъ единенъ бюджетъ. Тукъ азъ искамъ да кажа нѣколко думи, за да ви стане ясно, че въпросътъ не е така лекъ. Ние тръгнахме въ тази посока и направихме много нѣщо. Но ние сме длъжни да поддържаме известни фондове по силата на закона за стабилизационния заемъ отъ 1928 г. Въ този законъ сж изброени фондовѣт, които непременно тръбва да останатъ да сжществуватъ като самостоятелни фондове. За останалит фондове не е казано нищо и само по себе си се разбира, че тй тръбва постепенно, постепенно да преминаватъ къмъ бюджетит на съответнит ведомства, за да има единство и контролъ въ разходит на държавата.

Така че по начало азъ приемамъ бележката, че не бива да се правятъ разходи за едно и сжщо и по редовния бюджетъ, и по бюджета на фондовѣт. Това не е ирактично. Преди войната сжществуваше друга система, която бѣше много по-правилна. Тогава имаше редовенъ бюджетъ и извънреденъ бюджетъ. Веднага следъ гласуването на редовния бюджетъ се гласуваше извънреденъ бюджетъ — така, както се практикува днесъ въ общинит — като се посочваха въ извънредния бюджетъ и приходит, сж които ще се покритъ извънреднит разходи. Тази система бѣше много по-правилна. Следъ войната, обаче, се установи системата на фондовѣт. Тази система далечъ не може да замѣсти извънредния бюджетъ, защото извънредния бюджетъ не е нищо друго, освенъ пакъ единъ бюджетъ, пакъ подъ сжщата контролъ на Парламента, подъ който е редовния бюджетъ, пакъ сж сжщата процедура на изразходване и т. н. При системата до войнит, когато имаше редовенъ и извънреденъ бюджетъ, имаше по-голяма дисциплина въ разходит, по-голямъ редъ. Въ извънредния бюджетъ се предвиждаха всички ония разходи, за които нма строго прецизирани приходи по редовния бюджетъ, или приходи, които не сж били ясни, тогава, когато се е приготвявалъ редовния бюджетъ, или сж отъ такова естество, че не сж винаги еднакви. За тѣхъ сж се установявали извънредни приходи. Въ нѣкои години тия извънредни приходи сж покривали разходит, даже сж оставили излишци, които сж били използвани да се покритъ загубит въ други години.

Системата на фондовѣт ние самит сме я осжждали. Сж промѣната на управлението ние останахме последователни на себе си и както виждате отъ 27—28 фонда, колкото ги заварихме, ние ги намалихме на 14—15, като включихме нѣкои отъ фондовѣт къмъ Министерството на желѣзницит, а други фондове — къмъ други министерства.

Направи се бележка по отношение на фонда за общинскит налози — единъ фондъ, по който действително тръбва да се направи нѣщо. Добре е да се премине къмъ единъ единственъ бюджетъ, да престане тази система, за да има контролъ въ разходит, но тръбва да се съгласимъ, че има нѣколко вила разходи, които не могатъ да минатъ направо къмъ бюджета.

Направи се бележка, че разходит за пенсит тръбва да се прехвърлятъ отъ бюджета на фондовѣт къмъ бюджета на държавнит дългове. Бюджетътъ на държавнит дългове действително е къмъ редовния бюджетъ, обаче самъ по себе си той е отдѣленъ бюджетъ. Въ него има разходи отъ особенъ характеръ, които — такава

практика е заварена и установена — не могат да влязат въ редовния бюджет. Азъ си обяснявамъ туй съ това, че тия разходи не сѣ строго установени, че сѣ промѣнчиви — при нужда могатъ много да се увеличаватъ, при стѣснение, въ каквото сме днесъ, пъкъ могатъ да се намаляватъ. Както виждате, миналата година предвидѣхме 400—500 милиона лева, тази година се качватъ на 700 милиона лева, които не знамъ какъ ще уредимъ. А редовниятъ бюджетъ трѣбва да бѣде съ строго установени приходи и разходи, за да могатъ всѣка година да се правятъ сравнения и заключения, дали да се върви къмъ стѣгане или къмъ разширение.

Съ две думи, искамъ да подчертая, че промѣнчивитѣ и неустановени разходи се извършватъ по два начина: или чрезъ фондове, или чрезъ извънреденъ бюджетъ. Мене ми се струва, обаче, че трѣбва да преминемъ постепенно къмъ системата на извънреднитѣ бюджети, която е най-правилната.

Нѣкои отъ г. г. народнитѣ представители, засегнаха ресора на просвѣтата и тоя на търговията — общественитѣ осигуровки. Азъ считамъ за излишно...

И. Лѣкарски (д. сг. Ц): Не е излишно.

Министъръ С. Стефановъ: ... пъкъ и не съмъ въ състояние...

И. Лѣкарски (д. сг. Ц): То е другъ въпросъ. Но г. г. министритѣ трѣбваше да бѣдатъ тукъ, когато се разглежда бюджетопроектътъ на фондоветѣ. Ние се отказваме да говоримъ сега, защото нѣма кой да ни отговори.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: ... да говоря за другитѣ ресори, защото не съмъ и въ течение на въпроситѣ, пъкъ най-сетне и нѣмамъ туй право. Що се касае до общия бюджетъ, тамъ вече азъ имамъ право да критикувамъ, да правя бележки, да правя съкращения. Колкото и да имамъ право да отговоря на бележитѣ, които се направиха по бюджетопроектитѣ на фондоветѣ, азъ не мога да дамъ отговоръ сега по причинитѣ, които ви изтъкнахъ. Въ обща форма, обаче, мога да кажа, че действително се налагатъ и по фондоветѣ съкращения, както и по общия бюджетъ. Тенденцията, съ която се върви, е същата. Дали точно е постигната или не, трѣбва да призная за себе си, че тази година не съмъ ималъ възможность основно да проуча въпроса за фондоветѣ, за да мога да дамъ отговоръ. Утре въ бюджетарната комисия, когато ще разгледаме бюджетопроекта на фондоветѣ параграфъ по параграфъ, ще се помъжимъ да направимъ онѣзи корекции, за които съмъ си взелъ бележки отъ казаното отъ г. г. народнитѣ представители.

И. Лѣкарски (д. сг. Ц): Но и съответнитѣ господа министри трѣбва да присѣдствуватъ въ бюджетарната комисия, за да можемъ да направимъ поправкитѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Има причини, поради които може би не сѣ се явили днесъ.

Д-ръ А. Франгя (з): Ще присѣдствуватъ.

Министъръ С. Стефановъ: Съ тѣзи нѣколко бележки, г. г. народни представители, защото нѣма смисълъ да се приповтарямъ, азъ ще завърша и ще моля да се гласува на първо четене законопроектътъ за бюджета на фондоветѣ. Може много нѣщо да се каже като отговоръ на направенитѣ бележки, но считамъ, че съмъ отговорилъ вече по тѣхъ и че излишно е сега да се приповтарямъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за бюджета на разнитѣ фондове на държавата за 1934/1935 финансова година, моля да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ С. Стефановъ: Предлагамъ заседанието да се вдигне и следващото заседание да бѣде утре съ следния дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за разрешаване на Пловдивската градска община да сключи заемъ отъ Българската централна кооперативна банка.

Второ четене законопроектитѣ:

2. За бюджета, отчетността и предприятията — продължение разискванията.

3. За бюджета на разнитѣ фондове за 1934/1935 финансова година.

4. Одобрение предложението за безплатно отпускане на Иванъ Крачуновъ, отъ гр. Орханлие, дърводѣлски стругъ съ дѣта и пр.

Второ четене законопроектитѣ:

5. За посмъртната взаимноспомогателна каса на служителитѣ при изборнитѣ учреждения.

6. За отпускане еднократната държавна помощъ на общината въ с. Килифарово, Търновско.

7. За ликвидация на заемитѣ, отпущнати по закона за напрана на икономически къщи и насърчение жилищния строежъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приема предложението на г. министра на финанситѣ, заседанието да се вдигне сега и следващото заседание да бѣде утре 3 ч. следъ обѣдъ съ предложението отъ него дневенъ редъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

К. Лулчевъ (с. д): Нали интерпелациитѣ ще се турятъ на дневенъ редъ за утре?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 10 м.)

Председателъ: **А. МАЛИНОВЪ**

Подпредседатели: **Н. ШОПОВЪ**
С. ДАСКАЛОВЪ

Секретари: **Н. ГАВРИЛОВЪ**
Д. ТОТЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**